

مشهور شاعر

آق مینلا

ننگ

پیشہ شہاب الدین المرحومانی نغمہ نثریہ سلی و باشقہ شعراری.

شہاب الدین حضرت ننگ راسمی ہم تراجمہء حالی علاوہ اولندی. آم

تراویسکی دہ "خدمت" کتب خانہ شی

قزاندہ شرف مطبعہ سی.

казань.

Электро-типографія ШАРАФЪ.

1907.

فاضل مرجانی نڭ قسقهچه ترجمهء حالی.

شهاب الدین ھارون بن بہاء الدین بن سبحان بن عبدالکریم المرجانی القزانی البلغاری (رحمہ اللہ تعالیٰ) ۱۲۳۳ سنہدہ شھر ربیع الاول ۷۷۰ھ طوغمشدر. زمانہسی نڭ معتبر عالم لرنندن استفادہ ایدوب حرمتلو مشائخ لرنی کوروب صحبت ایتمشدر. (۱۲۶۵) ۵۰ قزان شھرینہ کیلوب برنچی مسجد حضورندہ امام، خطیب، مدرس، محتسب، آخوند اولمشدر. (۱۳۰۶) ۵۰ شعبان (۲۸) ۵۰ یتمش دورت یاشندہ ایکان وقتنک بو عالم گا وداع ایلمشدر. قبری قزان مقبرہسندہدر.

شعر: آدم نڭ عمری اگر بیگ یل اولورسه عاقبت،

دم کلور سان بر کیچه عالمده مهمان اولمامش.

شهاب الدین حضرت آچق یوزلی، الوغ بدنلی، خوش سوزلی، وقارلی، اوشنداق علوم اسلامیهده ماهر، علم انشاء، تواریح و ادبیاتده حظی وافر اولمشدر. عرب شعر لرنندن کوب شی لر، کشاف، بیضاوی، مدارک، احیا کبی اکابر اثر لرنندن چوق نرسه لر حفظندہ اولمشدر. کتب اسلامیهنی تنقید، واوزی نڭ قومی ایچون خدمت ایلمک نی مسلك ایلمشدر. بیله یولک اولغان کمنسنه لرنڭ نہ کبی مشقت لر و محنت لر ایله مبتلا اولاققاری معلومدر؛ شونڭ ایچون بوذات هم زمانه نڭ بیک آچی تشلاولرنی کورمش اکن توزمشدر. عالی فکری، ثباتلی قلمی ایله برلشوب تا اولگان کوننه قدر بهادر عسکر کبی حرکت ایلمشدر.

ملت وقوم مزگه خدمت ایلمک فکرنده اولغان حرمتلو دوست وقارنداشلرمزگه بونڭ حالی هر وقتده کوچرگچ واورناک اوله بیلور.

شهاب الدین المرجانی حضرتلری.

فاضل مرجانی ننگ مرثیه سی.

حاسد لری کو بایدی عام خاص بولوب
حقایق دینگزنده غواص بولوب
مضارده سابقار دن چقدی عشرت
مرجانی شهاب الدین آخوند حضرت
قاینار سوتکصاری ماینی طامزغان اول
انهار الحقایقنی اغزغان اول
خدایم فراستلی یوراک بیرگان
چقاردی تاتلی صوفی تیران یردن
حقلقغه چوللاگانلر قوانغاندای
باشقهلر بولا قالدی صو آغاندای
علماغه سردار بولوب طو آغاندای
باطرلر بولا قالدی جوغالغاندای
آناو مناو کشی ایمس چوبالغاندای
بیگینی براو آلسه بو آغاندای
انصافی اورص کورسه اینانغاندای
حظی بار درجه اجتهاددان
آننگ اوچون مجاهد مز آلفی صف دن
بیش یوز یلغی باطرلارنی طالدرغان اول
یوراکن معاندنگ یاندرغان اول
حالتی قالی شاهد کوندای ظاهر
معرفة الرجالده موندای ماهر

قزاندی بر فاضل چقدی آلماس بولوب
معانی جواهر ون قولغه ایلگان
میدانده اول چقاردی آرتق غیرت
حمد لله بو دیارده بزدن چقدی
قارانغی ده فانوسنی قابوزغان اول
ینبوع السلامة دن یوللر آچوب
سوز قوزغار اول ایر اصل کرک یردن
مهندسلر سیزمگان یردن قازوب
بولاغی صاف چایگه هر کم صو آغاندای
دره سندن قانچه بالا سوتکه طویب
تحقیق لرین کورگان آدم قوانغاندای
مبارز میداننه بو چقغان صوگ
آکناوسز هیچ کم آکا توتنماسن
پالوان لردن یغولوب بو کورگان یوق
مسلمانغه قارشوغه لایق ایمس
اول بر فاضل علامه اوزغان طابدان
اعداسنه جان آیامای قارشی توروب
دقایقه مشکل چیشوب قالدیرغان اول
مثلنه اهل عصر عدیل طابهای
هر یرده سند ایله سوزی باهر
بو زمانده توغان یوق آکا نظیر

كيتە آمايلر يولندن آشوب آنڭ
 كوره آلمای لر عالم گه فاشن آنڭ
 سوزينه آرتوقچە من عاشق آنڭ
 آغزغان يم عرفان طاشب آنڭ

اوتە آمايلر ايزندن باصب آنڭ
 حق نورين سوندوره آلمای معاندلر
 آه دريغا بارا آلمادوم فاشنه آنڭ
 هر طرفغه سيول الد قايق دان

* * *
 ريسيتيه قلن لجه ياشك

قايدە بر تحقيق كورسام قوانامن
 بالضرور شول سببدين خوب آلامن
 قوياق قارصاق تولكى ايسن سيزوب يورگان
 آروق آقصاب گيز كيلسه ايلوب يورگان
 قدوغنه قاراي غنه قاؤغامز بار
 بازارينه قاراي غنه سودامز بار
 آبرويم آرتوق يوق اشم طافر
 آنڭ هم بعضى يري قافر مافر
 يورى من تيرن يردن صو آلا آلمای
 قزو غوب من فقيرنڭ كوزى آلا كداي
 آندانده بيك اراتم كيتوب قالدوم
 قايدە ملا «بار!» ديسه يتوب باردوم
 شهر چغوب آالص ياقغه يوره آلمادق
 شول سببدين صبر قلوب توره آلمادق
 كتاب قار او عادتمز بوش وقتده
 آڭلايمز كيف كيلگان خوش وقتك

من اوزم بر دردمند ديوانه من
 بوذاتده عجب تحقيق كورگانان صوڭ
 من بر آروق بوريداي جيلوب يورگان *
 براوى قولغه توشسه برى توشماي
 مجلسنه قاراي غنه قاؤغامز بار
 اربت منان مكارجه گه چاما قايدە
 بختمز آچولماغان بز بر فقير
 ياشده جيغان بر بواز مجعم بار
 اول زمان كتاب قايدە بو زمانداي
 بر شريك قالن كتاب اوستاب تورسه
 اوڭاي آنا قولنده يتيم قالدوم
 اوستومك كرى كوكك يرتوق دامبال
 فقيرلكدن آرتوق فن كوره آلمادق
 مرگن لرنى طانورلق حالمز بار
 آزغنه درسهم بار قش وقتده
 بزدنده فيض بابى بيكلانگان يوق

* * *
 ن عرفه رفا آ زومله ز ن عظمها لثليل

اگر كورسه عبارته تن بيلگان يوق ديب
 او يلاما كز دنياده مرگن يوق ديب
 آڭيا يواسه مقارن نوري فهم
 قد عالم كل اناس مشربهم

او يلاما كز جارودنه كورگان يوق ديب
 قدر حال صدف آرتقان يكتلر بار
 مرگن گه خدای بيرسه نوري سهم
 عطاسنه مانع يوق بلاسزمى؟

تعرضه منم نه مقدارم بارنسا
 بز قمر سقه سن سلیمان بولغاندهده
 داملا ایکانگز ایسمیزده
 آقرون جیاؤلانتب آرطقه توشدک
 ایرنک حالی بلنور لفظ آطسه
 معرفه که صفت قه یاراب کیته
 براوکه مراد بولسه حقنک یادی
 الهادی اسماسنه مظهر بولور
 هر کهگه حظ بیرلگان قسمة برلان
 تحقیرغه ماللقنک حاجتی یوق
 دردسزلرنک اشی یوق همت برلان
 خلقنک نظرندە خور کورنوب

* * *

سوز چغار شاعرلردن حکمت برلان
 نهی بولسه مقید یا مأول
 هر فنده شعر منان کتاب تولوشیا
 غزالی دای رجاغه کم توقتامای
 اهل درد شاعر بولسه اوزین مالک
 مطلقا منع قیلماق اوکای بولماس
 شاعرلرنک اکثری اهل سالک
 وحشده شعر توگل جر جر لاغان
 شعر درشت نصیحتنی حامل بولسه
 ایشتکان آدم لرانی یالاتقاندای
 کیتکانلر قاندای ایرلر گوهر ساچوب
 عجایب قیمت اثر اقبالدرغانلرمتیلا
 هر جاندار سیران قیلوراسیلندە لیچ
 اساجع الکلامنی تمییر قیلندی

اوزمنک نقصانمه افراریم بار
 فاین تذهبون؛ دن اخباریم بار
 فقیرنی ده آلوگز ایسگزگه
 آق ملانی فلان تگان دیساگزده
 کمنک حالی بلنور مبهم یاطسه
 نکره بر وجهدن تخصیص تابسه
 معرفت مفرارنچه آکا یادی
 استعداد قابلیت شرط عادی
 ایرلرگه نسبت بیرمه خست برلان
 عالم بولسه لاف اورسون حکمت برلان
 همتلینک قولی قصه قلت برلان
 عمری اوتار بی چاره نک ذلت برلان

آنچه کوز آلا رتماگز حدت برلان
 حرام خلال شخصنه نسبت برلان
 قاراساق ایقاری قاندای اولوب
 اوزگزده کابلانز الله قیلو!
 بولماسه شعر منان وردن تارک
 هم ینله لهو بولسه لیم یبارک
 ایتکانلر نیچه تورلی کویگه سالوب
 ازهد صاحبندە ابن مالک
 ایسانی قدر حال عامل بولسه
 وعظ منان عبرتنی شامل بولسه
 آلا رنک اشللرینک یولی آچق
 حکمتنک مخزنندن مصراع آچوب
 بلبل لر جولان قیلور سر یرنده
 خدایم ذم فصحا نک ضمیرنده

قاندای ر جال توغان یوق یر یوزنده
 جار یهدن تغنی واقع بولغان
 مقصودنی بو اورنده فیلقدق نفاذ
 جار یهنی تمکیندن ظاهر دلیل
 * * *

استاذنک نتیجه سی تلمیذنده
 عید کون رسول الله دهلیزنده
 انشاء الله قار شماس اهل النقاد
 شارعنک سکوتندن جواز مفاد
 * * *

بر کتاب بار ایاسی قایسگز اول؟
 «تواریخ البلغار» دیب اسم بیرگان
 ناظورهغه بر معاند باطر ایکان
 اوز طرفن کوتارگان کوککه چاقلی
 برادر سزگه اوتنام سلام یازوب
 بولماسه قبله طابمای آداشورسن
 ایمگانوب قوری بیکار آزابلانمه!
 تولکیدای یوکرک من دیب آشساگزده
 بو سببدین سز لر گه سلام یازام
 ایر بولغان ایرانلرنی خور تو تماگز!
 ادب سز لک ایماسمی بول قیلغانک؟
 محاکمه قیلماس دیب او یلادکمی؟
 سز لر گه طاک قالامن او یلای او یلای
 بولوطدای کوننک نورین پرده له گان
 حالچه علمناغه مدح لایق
 موندن باشقه ایتور سوزم تولوب یاتور
 اشگز مزین دراه و هم گز ده
 مک ملا رد قیلسه گزنی قایغوا بار
 چیک کور گاج بر یالانی یابارسز سز
 آرتقی یاق آچولغاننک آچو ژندان
 برق الومیض چیکه گز گه چیر تکاندن صوگ
 اول فاضل غزالی دای بولسه داغی

کتابنده اسمی یوق شخصی مجهول
 ایچنده صوابندن خطاسی مول
 تیز کر سه یارار ایدی او جا حقه شول!
 ملالری بولغان صوگ اوزینه قول
 کوزکصال مرجانی اول تیمر قازق!
 فرانغی ده جون بلمای یولدن آزوب
 باقر چقماس اورندن آلتون قازوب
 صیراقدن آلا تورغان من بر تازات
 بو یاقغه کیلوب یاتور سز نک آذان
 عطاسینه شرط ایماس قشقار قران
 ایشاککه تیگاره سز ایر تولپارون
 صوقر دیب بلو بهمی دک یورطنک بارین
 قلا یونچه سز نک یاق ذهن قویمای
 سز لر گه شول سببدین کوکل تولمای
 ولکن هر قوش او چوب لاچین بولمای
 تعیین لب هر بر سوزنی ایتوب بولمای
 سوز گز مبلین در تعین سز عمت گز ده
 دوست لر ده بار قاغارلق آر غم گز گه
 کیک قیلغاج بر قارانی یا غارسز سز
 البته بر ایمان آطا نا غارسز سز
 چپاندای چدای آلمای چا غارسز سز
 ردنه تهافت لر یازار سز سز

كبر سب اول ياغنه نظر سز سز
 اتفاق جمیل گه نچار سز سز
 «فاصلحو!» امر نندن قاچار سز سز
 حسد برلان صارغایغان آچار سز سز
 بر بیچاره حق گوی ایکان دیماس سز سز
 فرعون نك وارثی ایماس سز سز
 من من لك ایاسنه کیتورر نوص
 قوه سننه دلالت قیلسه نصوص
 هر قچان تواضعده بار مو نقص؟
 آیا یمن بیل اومور قانك اوز ولسه دوص
 ایندی سین قدرن بلب ایتا گك توص
 جتکنك شومندن بل آرتکنی قص!
 قوتك قاچه ایکان چاماکنی بل!
 بولماسه فایده بیر ماس طافلتاق تل
 اشن کور مطالعه ایاسینك
 «ایاسی سرون بله بیهسی نك»
 حاسد سز آندای فاضل قالای تورسن؟
 قشقار قزان داغستان بلای تورسن
 بو یاقلر هیچ کمنی آکا تیکار مایدی
 بولماسه «اول بلمای نی کم بلمایدی
 تحقیقن تحسین کوروب مبرسلر
 خصوصا ترویسکی مدرسلر
 اوشاندى ایشان حضرت علی التحقیق
 حوالیلکه لمن کل فج عمیق
 کتابنی سز چامالی کور گاندای لر
 تو یغون نك آیاغندن ایلگاندایلر
 مقاصد تنالیهده حق غه مرآت
 حر مثلور رضاء الدین بر کامل ذات

حقایق العلومدن اعراض قیلوب
 اوز گزندن بر فاضل بوله قالسه
 حسد بغض عداوتکه مبدأ بولوب
 آرسلان برله آلو شب آرو قلاغان
 البته ایندی منی سویماس سز سز
 قز نداشت بر انصافغه کیلسه گزنی
 برادر من لکنی قوی علی الخصوص
 مر جانی غه آلو شور غه کم چداسون؟
 فاضلنی فاضل بلسا ك ایچك کویماس
 باطر منان گراشساك صاو قالماس سن
 اول سز گا جو هر جیبوب نثار قیلدی
 آلا آلمای اول جو هر دن قوری قالساك
 کیل ز نهار برادر م انصافغه کیل!
 حال کیلسه آنك ایشن سزده ایشلا گز!
 بلیگانگه نیگه ایچو ك کویه سینك
 هر فن نك بر صایلانغان رجالی بار
 کرله ساك هر نرسه نی قارایتورسن
 اسلامبول مصر شامده نظیری یوق
 بو چاقق هیچ کم آکا تیك کیل مایدی
 باطرلری میدانغه چغوب کورسن
 اولجادی اسطربلبن مهندس لر
 هر یرده طبع سلیم افاضلبن
 خصوصا حاجی حضرت قیلدی تضدیق
 فقر اغه قبله حاجت بولغان
 بولرده سز بلیگاننی بلیگاندای لر سیفا
 شهباز ذلی یالتاراغان مبر شفقار لر
 مطالب عالیهده حق مرقات
 «اعتبار» ده اعتبار غه آلمان ایکان

جمله دل صاف اهل انصاف آلدی عبرت
رتبه سینه مطلع مخلص ایکن
الحاصل کوب افاضل صالیدی قولاق
ممسوی داملابک مدحی قبالی
غیر چیت ولایتدن نچه ایرلار
کتابلرون قبول قیلوب باصدر تقانلر
تعصبن قالدرماس بوزق ضمیر
آی تورغانک چولپانغه عاشق بولغان
آی بولماسه یولدوز برله تون یاقتورمای
ضمیروم مذکر دیب ماقتانماسون
نچه من من دیگانلرنک بقوسن آچقان
جهانده عالی عیان قالی بیان
«جلال» غه حاشیه سی آکا شاهد
لواء تحقیقاتنی حامل بولغان
جریده زماندن جمال آچوب
قایسی سندن کورندی مندای بیان؟
«حکمة بالغه سی» قاندای ایکن
اصول حقایقنی حامل بولغان
حدیثده مهارتین نظر قیلساک
مندای عالی عالم گه تیل اوزاتقان

*
* *

قزاقچه شعرا یازدم آچق قیلوب
تحقیقلرن کورگان صوگ قوانغاندان
تصنیف لری بصیرتنی یارق قیلغان
آداشقانده گیز کیلوب بالغه توشکان
اون بیش یل «ناظوره» سن آغانمه
شفای صدر آندن حاصل ایتدوک

قزانغه بو سببیدن کیلیدی فخرت
داملا برهان الدین قاضی حضرت
بارین تاب ایتوگه تلم چولاق
لدتلی عبارتی یکت صوماق
اسلامبول هندستاندن مشاهیرلر
چالقایوب یوری بیرسون مکابرلر
صوصکنی فاندورماس قورق غدیر
نی قیلسون کوننک نورین اول بر ضریر
فرقدان دن مستغنی بدر منیر
قویاشقه خورلق بیرمس تانیث ضمیر
غفلتدن تنبیه قیلغان بو بر ندیر
افاضلدن مسلم جم غفیر
نه قدر مدح قیلساق شونچه جدیر
مبارز آراسنده بو بر امیر
کورگازدی یدبیضا یالغز بو ایر
«ایهم پندک مثل خبیر؟»
ذوق سلیم ایاسینه بالدای ایکن
آدمنک تننده گی جاندای ایکن
اصحابدن ایشکاندای آکلای ایکن
اول اوزی دورت آیاقلی مالدای ایکن

حاسد لرنک یوراکن آچتدروب
کتابلرین قارایمنده عاشق بولوب
نفیس خسیس آراسن فرق قیلغان
من بایغوش بر قمرسقه غرق بولغان
قارای قارای باش اوچومه صالحانمه
ایلنمای حاسدلرنک قارماغنه

حاسد لر کوز صالحايلر آرياغنه
 درلاتوب ياروب يوري يارماغنه
 کمالات بلاي تورسون عقل وسطی
 براونی يمانلارغه قانداي اوستيا؟
 کامل گه قانداي قيله حقار اتن؟
 خصم نك مراد قيله خسار اتن
 نصيحت قابل بولماس فظ غليظ
 آطلوب توباسندن «برق الوميض»
 آلا رغه قارشى كيلور يوزمز يوق
 دنيا ده سوزمز يسار اوزمز يوق
 علما مجلسنده ميدان آلمان
 قورايي كيلشكانده كويلاي تورغان
 قاي يرگه اوغى توشب ياتقان يرين
 بارك الله كيلشتروب تابقان يرين
 رباني علما ني محب ملا
 آخرنده قايتب بولدى محق ملا
 تحرير ات اطلاعه روشن ضمير
 آلا رغه هم متابع جم غفير
 على الخصوص كلامده دانغه چقغان
 كوب عالم مدرس لر آندن چقغان

مدحقه اول برلايق اورون بولغان
 كوب عالم اول عزيزگه قرين بولغان
 حاسد لر ون مبتلى طبع سالم
 «قامع البدعة» گويا سيف صارم

ولكن خزينه ده تفاوت بار
 هر كمده بر سودا بار حالى مقدار

مراد لري مكابره بولغاندن صوك
 عوام لري ملاسينه تابع بولوب
 نيگه مونچه بزرلر ده ادب قصقه؟
 بر يرگه كيلشتروب خط يازا آلماي
 بعضى سى او قیده آلماي عبار اتن
 داملا لر بعضى سى بله توروب
 ادويه حامل بولماس بعض مريض
 شياطين نك ابهرن اوزوب كيتكان
 «جاروده» اياسى نه سوزمز يوق
 رحم الله رحمة واسعة
 اولك هر عالم ايكان سويلاي تورغان
 مرادينه منافي ني سويماي تورغان
 بزده كوردوك اوغينك اطقان يرين
 «فلكل وجهه موجهة»
 آكا شريك داملا محب الله
 اولده قرين يارين يوروب ايدى
 داملا رحمة الله آكا نظير
 مرحوم لر مرجاني غه عكس توشكان
 استاذ لري قشقار حضرت آغا چقغان
 براعتده داملا محكره داي

قورصه حضرت آلا ردن بورون بولغان
 اول مرحوم مرجاني داي مفتون بولوب
 بوذات هم اوز عصرنده اعلى عالم
 آرتنه برتياز اثر طاشلاب كيتكان

هر بنده خزينه سن ايدر اظهار
 ني بار يوغن بلورسز دكان آچسه

ولکن مرجانی ننگ اشسی باشقه
 آلص دن شعشعه سی بالقوب تورا
 قای اشسی اول فاضلننگ تاك قالماسدای؟
 دردینه درد مند لر شفا تابیدی
 سر حبادلی کشی لرگه بیک کیلشدی
 کمالی یر یوزینه مشهور بولدی
 اسماء مستوره دن جمال آچوب
 شجره دلیملنگ طامری تیران
 بر کتکان حجت بر لان مدعاسین
 ایشی پوخته ماشینه ننگ شیرازندای
 حاسد لر ننگ یورک لری صالمافلاندی
 باطر لر ننگ قلچندن قایا و چقدی
 آیرلدیلر کوب حاسد لر اد بندن
 معاند کور کام یرگه کوزین صالمای

فایسی شندن گورندی مدای سیان
 کلمه رتبه رتبه بستره مند آ
 آدم کامل بولمادی قایناب پشمای
 دشمانلر حباله نی صالوب قارای
 هواده اول بر شفقار ایلانه اوچقان
 تولکی لر آنده چداب تورا آلمایلر
 بز صاندق ملالقننگ قوری آطن
 کو گلمزنی بر صندروب یلامایمز
 آشقان بر عالم چقسه یمانلایمز
 اشمز یا استهزا یا حقارت
 یخشی نی سوککان ایلان آطی کتماس
 صاف آلتون نی نجسکه بویاؤ ایلان
 قیسوق اوق اطقان منان طور ی کتماس
 قتورغان ات هوا قاراب اورگن منان

انده رتبه رتبه بستره مند آ
 کلمه رتبه رتبه بستره مند آ

یلقی ننگ تولپارندای یولدوز قاشقالم
 جوهر دای قوندورلغان آلتون طاشقالم
 قای سوزنی اول کاملننگ کوز صالماسدای
 صوقر لر کوزین آچدی قارمانماسدای
 بولدی لر آیاق قوی صرلانماسدای
 بولدی لر یمانلاوغه آلدانماسدای
 احبابن عاشق قیلدی جان قالماسدای
 آلا ی بولای قویونغه قوز غالماسدای
 اوصطه صلو جونب صالحان تاشدای
 جبی ننگ تویگان یری طارقالماسدای
 کره سی آور بولدی تارنالماسدای
 قایتادن ایشکه کروب یالغانماسدای
 حاصلی تکبر لک شیبندن
 مقبولاتقه تهرن عدمندن

رحمت فنجانندن شراب ایچمهای
 تورغای ننگ تون اغینه لاچین توشمهای
 بز یومر مز قاره قوشدای ازلاب تچقان
 گویا بر کیك آپانندن یوراک ی اوچقان
 بز دن آرتق یاولقلی درست خاتون
 اویلانوب عراصات ننگ وقفدان
 مجلسنی غیبت ایلان تمام لای مز
 اوز مزنی نهر عیبندن آماندای مز
 یمان سوزننگ کوکلدن ذاتی کتماس
 نجس کیتار آلتون ننگ ذاتی کیتماس
 کوکلدن یمان سوزننگ قوری کتماس
 آسمانک تورغان آیننگ نوری کتماس

ایلمهای
 کسب آن لایر ننگ

منور ابرق لبني لا مع دن
 جدا بولدق دريغا آه
 محقق دريغا مر جاني
 جدا بولدق دريغا آه
 خصائصن قيلوب اظهار ان لغليف
 جدا بولدق دريغا آه
 كويندي بازچه دوست ايشلر
 جدا بولدق دريغا آه
 تصانيفي آچق برهان
 جدا بولدق دريغا آه
 قران كوركي كيتوب قالدق
 جدا بولدق دريغا آه
 داغستان هندده بي عدد
 جدا بولدق دريغا آه
 بليغ الشدان نجابتده
 جدا بولدق دريغا آه
 محقق اسراوى الاسرار
 جدا بولدق دريغا آه
 زلال عفويكده غفران
 جدا بولدق دريغا آه
 اوزم بايغوش اطم ارق
 كوره المادم دريغا آه
 قبول ايله مناجاتم
 توزم المادم دريغا آه
 قراچه بر بيت يازوب
 جدا بولدق دريغا آه

اول ايردى شمس بازغدن
 على الشدان منار عدن
 آنك شهوت ده عنوانى
 احقايق علمى نك كانى
 يازدم مرثيه بن خوار
 بو حينده يوق آكاف معيار
 آنك فقدينه كوب ريش لر
 ترو ويسكى مدرسكلر
 آنك فضلنه هب عنوان
 بصيرتنى آچق قيلغان
 قچان اول ذات كيتوب باردى
 همه احباب يتيم قالدق
 آنك امداحى بي حد در
 بنم مدحهم وقاحتدر
 براعتلو شها منده
 بسايع القال لطافتده
 محادث جامع الاخبار
 مدقق كاشف الاستار
 سقى الله روحه مشرب آن
 فراقينه يورالك غلطان
 عنايته قيلسه نه يارب
 قران شهريته بر باروب
 الهى جمله حاجاتتم
 قباحت جمله حالاتتم
 آنك مدحنده بن عاذب
 تارندم يورطقه بن تارات

آق-مىنلانىڭ تىرجىمە ھالى.

بو ذاتىڭ اصل اسمى، مفتاح الدين اولوب قزاق (قىرگىز) (۱) خلقىنىە منسوب محمد يار نام كەمسەنىڭ اوغلىدۇر. بىلە تىرويسكىدىن، زلاتا اوست جەتلرىنە اولان بىر سفرىندە، مياس زاۋودى ايله سارسلان نام قىرىە آراسىنە ۱۳۱۳ سنە ھجرىە جمادى الاولى سكزى لىلئە جمعه دە ۱۸۹۵ سنە مىلادىە سكزىچى اوكتابردە عفىة الله بايمراد اوغلى، دولتشاه نام باشقردلر (۲) طرفىندىن قتل اولندى. جنازەسىنى مياسك الان امام و مدرس اولان صلاح الدين بن صاحب زاده الانكىبى اوقوب شو قصبە مقبرەسىندە مدفوندىر. استاذ مشهور شىخ زىن الله النقشبندى حضرتلرى نسب، وتارىخ وفاتىنى يازدروب قبرى اوزرىنە گوزل طاش قويدردى.

بو كەمسەنىڭ پىدرى اولان محمد يار، سىزدىيا (سىحون) نهرى ساحلىنە آقمسجد (روسچەسى، پىروۋسكى در) شەرى اطرافىندىن دىمىلا نعمة الله بن بىكتىمىر الاسترلىباشى (۳) معىتنە (بو ذاتىڭ جىرادىن عودت ايتدىكى اثناسىنە اولسە كىرەك)

(۱) قزاق. بو كەلمەنى بعض روس جىررلرى تاتار لغتى اولوب، سىرست (اىركىن كشى) معناسىندە دىمشلر. فاضل مرجانى حضرتلرى ايسە، فار، قاچوچى معناسىندە اولان، قچاق كەمسىندىن محرف در دىمش بويە تسمىەنىڭ وجەسىندە بىان ايتمشدر. (قسم اول مستفاد الاخبارە باق!) بعض كشىلر، غازى حق، محرفى اولىغىنى يازىيورلر. بزم فكر قاصرەزە بناء اولگى اقرب الى الصواب كورلوب، صوڭخىلرڭ ھر ايكىسى بىد صايولور. قىرگىز: كەمسىنە كلنچە، قىر (صحرا معناسىندە) ايله، گىز (گىزوچى-يوروچى) دن مەركەب دركە، صحرا دە گىزوچى دىمەك اولور. بزه كورە قرغز، قرغىز صورتىدە يازلمقى غاطدر.

(۲) بونلرڭ اولى، اوفى ولايتى، زولاتاوست اوزىدى، اوزەن نهرى بوىندە «مسجدلى اول» نام قىرىە كشىسى اولوب، دىگرىدە آى يلغەسى اوزرىندە، «شرفى آولى» قىرىەسىنە منسوبدر. مرحومى قتل ايدوب، ايكى آط، وآرابەسىنى آلوب، بىر قىر كىتابلرىنى اعدام ايتمشلر. (۳) تىرجمە ھالى قسم ثانى مستفاد الاخبارە يازلمشدر.

اوپا ولايتندە دمنلاي مذکور کڻ وطنی اولان استراییباش قریه سینہ کلمشدر .
 اول ذاتک حضورندہ بر آرزمان قالدقن سوگرہ بر آصراوقزینی توج ایتہش
 شول خاتوندن بزم شاعر مز مفتاح الدین (آقنلا) توغمشدر . محمد یار وفات
 ایتدکن سوگرہ آقنلانک آناسینی ، کمال الدین اسملی تاتار (۱) نکاحلنمش
 آقنلانیدہ ، کند سینہ نظاماً اوغل قیاوب یازدروب آلمشدر . بناء علیہ
 نسب جہتینہ بافار ساق محمد یار التزاقی ، تینی ، وتربیہ جہتینی ملاحظہ
 ایدہر ساک کمال الدین التاتاری اوغلی دیمک جائز او اور . اما آناسی خالص
 تاتار قزی اولدیغندہ شبہہ یوقدر . آکلاشادیکی : یو کشی آناسندن صبی
 وقتندہ یتیم قالمش ایتہش ، کند سینک فاضل مرجانی مرثیہ سندہ «اوگای آنا قولندہ
 یتیم قالدیم» دیدکینہ بناء پدیری سوگندہ ، والدہ سی ہم کچکمکسز بن فوت اولوب
 علم سفرینہ چقدیغی زمان ابل یتیم اولدیغینی استخراج مہکندر .

بو ذات یاش وقتندہ علم تحصیل ایتہک مقصودیلہ توغان ایلینی
 (استراییباش قریہ سی) قالدروب ، شرقہ ، اورال (جایق) نہری طرفلرینہ
 سفر ایتہشدر . بو سفرندہ خیلی غربت ، ومشقتلر چیگوب ، جایق نہری
 ساحلندہ اورنبورغ بلدہ سندن یوقاری دە واقع یا کفی قارغالی (امین اولی)
 (روسچہ سی نیکولسکی در) قریہ سندہ بر آز وقت قالدہرق علم تحصیل
 ایتہش دیورار . سوگرہ اول قریہ دن رحلت ایدوب نہر مذکور کڻ یوقاری
 آغشلارینہ کتمش . شول وقتدن سوک معلوماتینی یوروب (گیزوب)
 آرتدماہیہ قرار ویرمشدر . آقرون ، آقرون شرقہ یوروب ، بلدہ ترویسکی
 اطرافینہ کلدکن سوک نفس بلدہ بیدہ کلمش ، طلبہ وعاماسیلہ ملاقات . ومصاحبت
 ایتہش . کند یسی افادہ ، واستفادہ یہ پک ہوسلی ، ومناظرہ سوہر اولوب ، ہر
 وقت مجلسلردہ علم وعلماؤدن تعلیم وتعلمدن بحث ایدہر اولمشدر . مرجع الکل
 شیخ زین اللہ النقشبندی حضرتلرینک صحبتندہ پک چوق دفعہ لر حاضر اولہرق ،
 اول حضرتکڻ ، سفرہ عامندن چوق شمار استفادہ ایتہش ، استاذہ اولان اخلاصی
 وصحبت مفیدہ سینہ دوامی ، فکرینی تنویرہ ، معلوماتینی توسیعہ سبب اولمشدر .
 خلاصہ : بو ذات ، تفتیش وتحقیقہ میال ، مذاکرہ علمیہ حقندہ اوصانماز اسلاف
 عظام اثرلرینی ، محققین کرام کتابلرینی چوقچہ مطالعہ ایدہن بر عالم اولدیغندن

(۱) دبور کشتی ہم تغمہ اللہ حضرتکڻ شاگردلرندن اولور .

ئاتار قارنداشلرمزدن ايرتەرك فەكرىنى آچەش، تعصبىنى آزالتمەش، تقديم الهم على الهم قاعدەسىنى دوشنەش كەمسەلەرك بىرى اولمشدر.

بوزىكلە برابر جناب حقك پك آز كەمسەلەرە احسان ايلدىكى، طبيعت شعريەيە مالك اولمشدر. كتاب طبيعتك مختلف موقعلرنده دولاشدقدن، اول كابنك هر صحيفەسىنى اعتبارلە مطالعە ايدە، ايدە داد حق اولان بو طبيعتى پارلاق بر درجەيە كتورمشدر.

تعصبى آزالەش، تقديم الهم على الهم قاعدەسىنى دوشنەش ديمشدم. استغراب ايدامسون! بن بونى دليل لارى ايله اثبات ايدرم، انصافلى كشيلىر اولز ليدە استدلال ايدە بلورلار. ايشتە بن كندى طرفەدن شول دليل لارى كوسترە بلورم:

(۱) يازديغى شعرلرنده: صبيانى تعليم ائناسنده، ايمان واعتقادانك آنا دىلى (كندى ديلمز) ايله اويرادامسى لازم اولديغىنى، شاگردلر اوچون كاغد و صحيفەلر سازاب كچەرەك، توضيح خوان، ختم كرده لقبلىرىنى طاقتەمدن، آز اوقوسەلر بيله اوقودىغىنى بلمك، هر فنەدن مقصود نەدر بولماق دها فائىلى، دها معنالى اولديغىنى، وبزله اول باؤل مهم ومقصود اولان شىء، علم تفسير وحديث ايدكىنى باشقە فنلردن زيادە، علم تفسير اوقوب قرآن كریمك معناسىنى بلمك، حديث، وسير علم لرى اوگرانەرك، حقيقت دينيه، وشمائىل محمدية مطالع او اوب صلابة دينيه، ومحبة مليه استحصال ايتمك بر نچى وظيفەمز اولديغىنى، بيان ايدىيور. بو بيانلار نە استخراج ممكن؟ شونى استخراج ممكنكە: بونلرنك اچنك: خلقمز اصول جديدەيە، ترتيب وانتظامه، منطق وفلسفە عتيقه دن زيادە، علم قرآن، وحديثه، علوم جديدە ومدنيت حاضرەيە زيادە سيلە احتياجلىدر، جملەلرى منطويدر.

(۲) بو كەمسەنە، شيخ رحمة الله الهندى مصنفاتى، وباشقە زمانمزه موافق، علم كلام كتابلىرى مالك اولوب مطالعە ايتمشدر. ديمككە: بو ذات، بتون عالم اسلاميتنك بو صوك زمانلرنده، يگى طرزده ياپلمش، علم كلامه محتاج، وتحصيلينه مجبور ايدكىنى، از بابى منقرض اولمش مذهبلىرى، ابقاء، وتجديد چالشور كى، سوياكلرى چورمش، قدرية، رافضة، مرجئه لرى ايله اوغراشمش نەقدر بيهوده وتضييع اوقات اولديغىنى، زمانه يە موافق، مقابلەده، معارضەسىنە

مطابق مدافعه ده اولمق علم نامونك وظيقتہ مقدسه سى اولديغيني، چوق
 منلاردن الك آكلامش ايمش. (۱) اولمق علم نامونك وظيقتہ مقدسه سى اولديغيني، چوق
 (۳) مفتخر به من محقق مرجاني حضرتلرينه غايت مخلص، وعاشق اولمشدر.
 بو، هم محققين كرام كتابلري مطالعه ايتدكي، حقيقتہ واقف اولديغينك ثمره
 حسنه سيدر. زيرمه منطق، وفلسفه مشوشه، فتاوى متأخرين، وحكمت مغششه
 ايله كوزلري (قلبلري) پرده لنوب، اسلاف كرام مسلكلريني جاهل، محققين فحام
 كتابلرندن غافل اولدقلرندن، قزان، واطرافنده خلقمز آراسنده مشار اليهم
 بالبتان اولان، علماء ناميني آلان كوب كوسنه لر، محقق مرحومى تليل، حاشا!
 تكفيره قدر جسارت (حسابهم على الله! ...) ايتدكلري حاله، بزم اقمنا من، اسلاف
 ذوى الاحترام آثاريني مطالعه ايدوب، آنلرك عالي مسلكلرينه، صاف وخالص
 عقيدلرينه مطلع اولديغندن، علماء محققين كتابلريني تفتيش ايدرك هر شيك
 حقيقي، وجعليسيني آيروب بلدكندن، قيرگيز صحرالرك، اورال طاغلرند
 دولاشدى ايسه ده فاضل مرجاني حضرتلرينك نه سويلدكيني، نه كبي اصلره بناء
 سويلدكيني درس ايمش، جنابلرينك بر محقق، ومجدد ايدكيني طانيمش،
 تصنيفاتيني حرز جان ايدرك مطالعه ايمش بوكبي الوغ عالمزه بر خدمتسز
 قالوويني انسانيت، شأنينه لايق كورميو ب، محقق مرحومنك روح پرفتوحيني
 شاد ومسرور، اعداسيني مبهوت ومتهور ايده چك درجه ده گوزل مرثيه
 سويلمشدر. (ايشته چالشوق، حقيقتہ مطلع اولمق نه قدر فائده بخش
 ايدره، افنديلر!)

(۱) علم كلامك علم التوحيد والصفاتہ باشقه اولديغنى بزم بلغار علماسندن، شيخ
 ابوالنصر القورصاوى ايله، شيخ مرجاني (رحمهما الله) حضرتلري يك گوزل روشك بيان واثبات
 ايلمشدر. ابوالنصر، الارشاد، مرجانينك ناظوره الحق، الحكمة البالغة نام اثرلرينه مراجعت ايد
 بيلورسز. شو محترم محققلك آثار مباركلرندن بالاعتبار ولو من غير حد اواسون منك
 زيرده مسطور جملهلري يازمقدين قلمى چكه مدم: علم كلام، عصرا بعد عصر تغير تاييسى
 لازم اولان بر علمدر كه دينه قاو جهتن معارضه ايدلورسه شه جهتن مدافعه ايدرك
 كلام اجراء قيلنورده شو مدافعه ده سويانان كلاملر (ادله، وجوابلر) ترتيب وتبويب ايدلسه
 (علم كلام) ظهوره كلور. اما علم التوحيد والصفاتہ ايسه مدافع فلان اولنماز، بلكه بو
 علم، قرآن كريم، واحاديث صحيحه ايله قطعاً ثابت اولوب، ضروريات دينينه، وفروض
 معتقدات صرهنه كچن، الهيات، نبويات، سمعيات (امور آخرت، احوال قيامت) دينلن
 مواد ثلثه دن عبارتدر. ليس الا.

آقنلا افندينگ دها بر فضيلتى: بو كشى بزلر كى: «عالم و منلا كشيگه هنر، وصنعت اويرانر گه يارامى» ديه حرفت و صنعتدن ال چكهمش بلكه آرابه و بو كى شيلرى كندى ليله ياپه بامشدر. حتى قوللانديغى آرابهسى اوچ حصيه بولنمش اولوب، بو حصه اردن برينه حاجت وقتلرده قوللانمق اوچون، هر تورلى قرالار (بالطه، دستره، بورغى و باشقه لر) طولدر و ب كندسيله استصحاب ايتمشدر. اورتا حصه سينه كنديسى اولتور و ب، قالان بر حصيه، كتاب، قلم، مركب كى تعلقات عاميه قويه رق، ادوات عاميه، و صنايعه سيني معيتنك گيز در مشدر. (ايشته بزه عبرت و درس حكمت!)
بلده ترويسكى يه، كلد كىنى ياز مشدم. بو بلده يه كلسه ده اوراده وطن اتخاد ايدر چه سنه قالماش، فقط مختلف وقتارده موقتاً كار ره ك استفاده آرزوسيله علماء و طالبه ايله مصاحبت و مذاكره عاميه ده اولنمش، اكثر اوقاتى اطراف بلده ساكن، قزاقار آراسنده، صحرا ده كچروب دائماً افاده، و تعليمده اولنهره ق، آنارك ايسكيدن قالمه، عادات سيئه رينى، خواجه تعبير ايدلن سارتاردن (۱) تاقى ايدلش مصنوع و موضوع شريعتلىرى قالدريمه، حقيقه ي و توغرى شريعت مطهره حكمارينى تاقين، و تعميمه چالشمشدر. بويله بولده اولان كمشه ارك نه كى حالاره دوچار اولمقى معاومدر، شونك اوچون بو ذات هم

(۱) دورتنچى، بشنچى قرن هجريلرده، تركستان، ماوراء نهر طرفلرنده، (خواجه) كمشى، عربلرك، سيد، وولى كلمه لرى قبيلندن الك بوك عالمه، و محترم شيخلره لقب اولوردى (خواجه احمد يسوى، خواجه عبيدالله احرار...) مكره لرى بو مبارك لقب آرامزده غى حافظ، مخدوم، مفتى كلمه لرى كى سوء استعماله دوچار اولوب، مدلوللرى بسبتون اوزگار مشدر كه الپى تيسى تعليمينه مقتدر ملالره، دعاء او قوب بوغالغانلرى تابق، اوشكروب، تو كروب عقيلره بالا تابدره ق دعواسينى ايدن سارتاره، فال چوچى، قوبز اسكرىپكه اويناب جن چاغروب خستلره شفاء و يرمك اءاسته اولغان باقى (كوروزه). قزاقلره، بلمم دها كيملره قدر اطلاق اولنمشدر. بونكلاده قناعت ايدلشمش، مژبور ساخته خواجهلر جاهل عواملره: خواجه لفظى، اولاد فاطمه (رضى الله عنها) دن اولمقى مشعر (سيد) كمشينك، فارسىچه سى، بزلرده اولاد رسول (سادات كرام دنز) ديه تاقين و تعميم ايتمشار. قزاقلر، سارتارالآن بويله اعتقاد ايدىيورلر. نه قدر يالان، و ياكاش اعتقاددر بول! ونه قدر سوء ايدلر بول!... بو كى سرسرى خواجهلر اوچون، دگل خواجهنك بو معناسى، اولگى معناسى، هم ثريايه اصلمشدر!..

زمانه آفاسیينىڭ دىنيا بىلاسىنىڭ ھەر تورلى فنلرنىڭ دىرسىنىڭ ئالمىشىدىن،
 بىر ئىلدا تىرلويىسىكىدىن تىخىمىن ئا يوز ۋىرست (چاقىرم) مەسافىدە واقع (قارە صور)
 نام مەھلە ساكن، قىچق روغى، قارە بالىق طائىفەسى، قارە غىز آيماغى، (۱)
 ايسانگىلىدى، باتوچ نام قىزاقلىرىدە آقەنلا افندى امام ومعلم اولوب تورور ايدى.
 كونلر ك بىر نەك شوا اولدە بىر قارىچق (۲) (عجوز) وفات ايدەرىمىتىڭ تەكفىن
 وتەھىزى صدەندە اولان جماعت اچىدە، آقەنلا افندى ايلە مەزبور ايسانگىلىدى
 ملاقات ايدەرى. بو قىزاق مەغرىرە بىر تەبىئىي استىخفاف، واستەھزە ايلە آقەنلا افندى
 ظالمانە باقەرەق: موادا بىز م قىزاقنىڭ بىر مەقالى وار: دىوركە: اولانلى (اوتلاق)
 بىردە اوگىز سىمەرە، اولوكلى بىردە مەلاسىمەرە «باقىڭ شوملايە نەقدىر سىمەرەمشىر؟»
 دىەرەك النەدىكى طىباقىلە اشارة ايتەمش (باخود تورتمەش). بىز م آقەنلا ايسە، پەك
 دوغرى سوزلى، سىرىق تەفكەر، حاضر الجواب اولدىغىندىن، وقت قاچىرمەقسىزىن،
 «نعم الناصر الجواب الحاضر» مەفادىنچە مەككور مەقالى سوز باشى ايدەرەك جوابىڭ
 باى، پەك دوغرى سويليورسىڭىز: اولانلى (مەرى) بىردە اوگىز، اولوكلى بىردە مەلا،
 داولى (دەوالى) بىردە تورە سىمەرە؛ صەرادە بىز كەبى مەلالر اولمىسە، سىز كەبى
 جاھللىرىڭ باشىن ايت (كەب) كىمەرە (۳) دىەرەك خرىفى اسكات ايلەمشىر. ايشتە

(۱) آيماق: طبقات ستەء عربدىن، بطن مەناسىنە كلور، عثمانلىچەسى، او يماق دەرە
 بو آيرمە فقط شىوہ باشقەلغىدر. عربدە التى طبقة اولدىغى كەبى قىزاقىدە ھەم باردر:
 شەب (يوز-الوغ، كچوك، اورتا يوزلر): قەبىلە (روغ)، عمارە (طائىفە)، بطن (آيماق)، فەند
 (آتا)، فصىلە اولىد (اولاد مەخرفىدر)، تەبىئى لىلە اجراء ايدلمەكە درلر.
 (۲) قارىچق: كچوك قادىن دىمكىدەكە، قادىن مەناسىدە اولان، قارى لفظىنىڭ
 آخىرىنە، ادات تەغىر اولان (چق) كەمەسى توتاشمىشىر. قارىلشەش كەسنىلر ك ھەراعضالرى
 انجلىنوب، بوروشوب تەمىل گودەلرىدە كچەرىدىكى اوچون، بەضا بو نار اوچون بو يىلە
 تەغىر سىغەلرى قوللانمىق ھەر قومەك شايدەرى. روسلردە قارت ايرلرە استارىچوك، قارىچقلىرە
 (استاروشكا) دىرلر. بەض مەخرىلر مەزنىڭ قارىچق دىد تەصحىح ايتەلرى بىزچە لفظا
 ومەنا بەيد كورلدى.

(۳) شرع شرىفى بلور كەسە اولمەكە سىزنىڭ قەبرىلر كىزدە مشروع ومەسنون مەقدارى
 عرض، ومەقدە قازلميور؟ بوندىن طولاي قەبرىلر كىز آچلوب باشكىزى، سويال كىزى،
 كويكلىر، قوردلر كىمەرور. بو يىلە اولدەدە، سىزنىڭ عالمر حەقنە سوز قىلماق كىز آنلرى
 مسخرەيە توتماق كىز مەنسب اولمىز، زىرە: آنلر سىمەرە مە سىز كىمەردىن قورتلماز ايدىڭىز!
 دىمكىدە (كەم قەنى الموت فى ھوۋە، مەن جەمە مەز ھوۋە (نوابغ الكلام) فى الواقع قىزاقلىر ايسكى
 زمانلردە قەبرىلرى مەسنون روشدە قازىمالر، بونىڭ جەھە شرعىەسىنى رەئايە ايتەمىز لردى.

بو حقی، و دوغری جواب مرقوم قزاقك حمیت جاهلیه سینه طوقنهرهق، آچینغنی غایت قبارتمشدر. فقط، بن سکا نه یاپه چغمی بلورم جمل سیله، طاشیغان قانینی آزاچق باصه بلمشدر. شو وقتدن صگره آقمنلا مرحومه حقی، وحقسن اولهرهق پك چوق شیلر، عیب لر اسناد ایدوب، تورالی ماده لر نسبت ویروب حاکمه عرض ایتمش (ر وایتلره کوره بونك اسناد ایتدیکی عیب لر كك ائك قوتلیسی: گویا آقمنلا افندی باشقرد اوغلی اولدیغی حالده خدمت عسکر یه دن قاچمش ایش. بوندن طولاییدرکه نسبنی اثبات، قزاق بالاسی اولدیغی تحقق ایدلنجه یه دك حبسك توقیف ایدلدی) کوب زمان سعی وسعایه دن صگره مقصد ر دینته نائل اولمش بیچاره بی آب آق ایکن، تر ویسکی بلده سنده دوچار حبس ایتمشدر. مومی الیه افندی حبسك خیلی زمان قالمش، محبوبس ایکن شول مجموعه ده یازلمش تحسیر شعر لرینی انشاد ایلیمشدر. بوندن صوگره هم یازدقمز حوالیده خیلی مدت جولان ایتمشدر. لیکن هیچ بر وقت اصل وطنینه عودت ایتمامشدر. عاقبت سابق الذکر بر سفری اثناسنك قتل اولنوب شهادته نائل اولدی. (رحمه الله تعالی)

عبدالباری بن عبدالله السیدی

جاهلیتده، اولدیغی اوچون بونسی او قدر عیب، و قباحت صانالماز، فقط شایان تأسف اولانی شوراسیدرکه، بونار مقبره لر حقنده بو زمانرده هم اصلا، اعتبار واعتناء ایتمیورلر. قبر لیکاری احاطه ایتمک، اطرافینه باز قازیمق بونلره کوچ اولسون، فقط بو نچه بیگل بر خدمت اولان، میتی قبره ییرلشدر مک توغریسنک بیله ولو جزئی اولسون بر قدر اعتبار و ملاحظه ده بولمازلر. (باقك نه یاپیورلر: لحدی اورمک قصدیله اوزون، اوزون آغاچلری، لحدك اوستندن مائللا (قیوق) تزییورلر، آغاچلر كك آستی بر کشی آیاق اوزره تورورلیق وسعتده قووش قالور (بوله اولدقده میت اوچون کیكلك، وراحت اولاچق ایش!...)) چوق وقت کچمش آغاچلر اچرور، یا خود اچرمگی حالده آستی غایت کیك و قووش اولدقن توپراغك آغر لغینه تحمل ایده میوب صنوب دوشر. قبرده جیمرو لور، بیچاره میتك سو با کیری ایتار، بورسقلر طرفدن کیمرو لور (آقمنلا افدینك سوزی نه قدر توغریدر!...) بو مقبره لری زیارت ایده رسا کز غایت قورقنچ، و آیانچ بر منظره کورورسزکه، خاطر گزه عباسی و امویلر كك معامله و وحشیانه لری کلور. گویا کندکزی آنلر طرفدن نبش ایدلوب تحقیر ایدلمش امواتك مقبره لری اوزریده صنوب خیران ومد هوش اولورسز! لحدلری آغاچ ایله ستر ایتمک شرعا ممنوع اولدیغی حالده، قزاقلر نه اوچون بویله یاپیورلر، گویا آنلره کیر بیچ تابیق مشکل ایش!... پیچار، مورچالره کیر بیچ نرهدن آلیورلر؟ سو آلیته جواب تابسه لر، قبرلر اوچون کیر بیچ ده تابارلر ایدی... منلا افدیلر، آغاچ ایله ستر ایتمکنك شرع شریف هوجینچه مکروه ایدکینی، و بونك ضرر لرینی، آتا و آنالری، آغا وانیلرینك نه روشک آیانچ بر حالده یاتدق لرینی کوستروپ عواملره نصیحت ایتمک تیوش ایدی.

آقمنلا افنديڭك محبوبس زمانده انشاد ايتديكى تجسس شعرلارى:

هر وقت اش باشلانور بسم الله دن
اش تمام بسم الله سز هيچ اولماغان
بنده نك خلاص قيلسون مبتلاسين
زارلانوب تيلدن سالماي ربناسين
امتكه عاصي بولغان همای قنات
سوزگا جانم فدا يوز مك قبات
توغرى ايتوب خلقغه جازغان (۱) حقملادن
دشماننك جالاسنان پاك ملادن
خط منان بلدراین قالاساگز (۲)
اولگانگه اولمه ساكده جاناسامز
جايبولغان تمام يورتقه تماشامز
بول چيرده بيوكلردن آلاشامز
عقلدن غصه منان آداسامز
قاندالا بورگه (۳) منان تالاسامز
هر تورلى آدمى بار جفا قيلغان
سرغيا (۴) نيچه تورلى بار جيولغان
قاره تاس قاباتلانغان كيره گهسى (۵)
خدادن دشمانكنى تلامه چى! . . .
ملطيقدى سالدات جورر اوراي اوراي
جاتورمز بيچاره لر جلای جلای

هر زمان سوز باشلانور بسم الله دن
يخشيلر بسم الله سز اش قيلماغان
قاندای تيل ايتوب بتار حق ثناسين؟
مسكينلرگه مناجات دعا كيرك
محمد ارواگكنا سلام، صلات
قالدرغان آيات، حديث دين چراغى
بعدالسلام مين مسافر آقمنلادن
صحراوى اچلرينه بوردن سلام
بعدالسلام فقير حالون صوراساگز
آه اوروب اش اچباي قان يوتامز
يازين سزگه عبرت قاراساگز
سيمزار جابوغادى نظر ايتباي
سارغايوب تون يوقلاماي تاگاسامز
آوقوروب چين توتقان اورمه كوچداي
مينم ياتقان مكانم اطمى زندان
اچنده تورلى عبرت حسابى يوق
تيمر مين قاداتلانغان تيرمه سى
اورسنك تولوب ياتور كينه گهسى
كيلمايدى كوكل جيتار كوكل صوراي
خدایم قيلغان اشكه چاره بارمه؟

(۱) جازغان: خطالانغان، گناهلى اولغان ديمكدر. يعنى جاهل كه سنه لر نظر نده حقى
توغرىلق ايله بيان ايتدكم اوچون گناهلى، ويا گلمشش ضايولدم دييور.
(۲) قالاساگز: ديله ساگز، استرسه گز، ديمكدر (۳) بورگه: بورچه، بيره، برغوث.
(۴) سرغيا: منافق، خائن ديمكدر. (۵) كيره گه: ديوار (كيز ايونك مخصوص روشده
ياپلمش ديوار پيرينه قوللانان آغاچى).

توتقوندىڭ سوراساڭز جايى سولاي
 كورەمز تيرەزەدن ميرزىلاردى
 كەي (۲) آدم اون جىل جاتور اوزاق قالغان
 ھەتلى قانداي ايرلر ضايغ بولوب
 سارغايىدى آق يوزمنى قرەتاس اوي
 قاڭغردى باسە مېنە تاووس مەن
 آدمدىڭ قارانغو اويده قايرماسى
 اچنە ناھقەدە بار ھەقىدە بار
 قاتقىسز قارە كوچە اچكان آسى
 برادر اچبايمەن ديب بولمە عاصى
 مېنداغى موني تىلاب آلغانم يوق
 خدانىڭ قىلغانىنە چارە بارمە؟
 بزداغى بر شەھازنىڭ بالاسى ايدوك
 علملىك ميدانندە قطار كىلگان
 كىڭ ياپان تار بولادى قضا كىلسە
 قدرى اماندقدىڭ امان چاقەدە (۴)
 بلانى كوروب قالغان اصل ذاتلر
 دشماندىڭ بلاء اودارغان قايرغىسى مېن
 ھەر كىمگە بر سېبىن آفت بولغان
 قاروسقان بر سلطانغە قارشى كىلوب
 اثرى اصل سوزنىڭ بالداي طاتور
 آق جاني ناعق كوېگان بىچارەڭز

آدمدى اوسىندايدە آدم صنای
 اوتادى قاسمزدن صاباي صاباي (۱)
 اشلرى پېتر بورغە اوزاب قالغان
 آياق كېسەن مەن نوزاقلانغان
 آط مەن نى كورمايدى آدم باسى؟
 يخشېنىڭ يماندن يوق ايرماسى
 آورادى جاتا، جاتا قابرغاسى
 جاتادى جىلكالرون قاسى، قاسى
 اچكاندە تاپچىلايدى كوزنىڭ ياسى
 دنیانىڭ وفاسى يوق آتاك باسى
 قراقغە زورلاب كىابولغانم يوق (۳)
 جورەگم جانادى اوتداي درمانم يوق
 خلفەنىڭ دېن اوي رەتكەن تازەسى ايدوك
 دورتنچى بېشىنچىگە تالاس ايدوك
 جوق عیب بار بولادى جزا كىلسە
 باسكان عقل كىتار بلا كىلسە
 قسادن تارمار بولغان آلتون طاقلر (۵)
 كىتولگان بولاد قىلچ مرورد صابلر
 يخشىغە بولسە داغى ناعق بولغان
 ھېسەدە امام اعظم وفات بولغان
 بول چىردە كوكل قورقاق تىلم باطر
 آقرون قصە قىلوب سولقلد اطر (۶)

(۱) صاباي، صاباي: قىناي، قىناي دېمىكدر. يخشى اطرە اولتوروب تىزلك اوزرە
 اوتوب كىتمەكەن كايەدر. (۲) كەي: بەشىسى، قايو برىسى دېمىكدر.
 (۳) زىرا بو ذات قراقىن بر، ايكى دفعە خاتون آلمىشدر، فقط ھەر دفعەدە بلا
 تاخىر تفرىق ايتىمش، ياخود تطلېقە مجبور اولمشدر.
 (۴) چاق: وقت معناسىنەدر. اصل اوزلغىتمزدن اونتولماسىن: نىڭ دىسكالا (۶)
 (۵) تاق: تاخت محرفىددر. (۵) نىڭ دىسكالا نىڭ دىسكالا (۳) بولدىڭ
 (۶) سولقولداتەق: بر كلامى غايت تاثيرلى، وتىلىيەلى بر روشە سويلەمك.

بندەنى رزق دېگان قىمەتلىك پاتور
 ھەر بىندە كوراسىنى كورماي قاماس
 تاوسولدى قاىغو منان عقل خاطر
 سویتوب (۱) جاتوب آقمنلا بىچارە گز
 بر قضا كورماينچە آدم طاصور
 جىمايتىن باوور ساقدى آقمنلا ايدم
 صالدا تلىر كيچ بولغاندە قويدى قاماي
 اولارم ايسەك ايدى بول ايسەك جوق
 سارغايديم تيرە زەدن قاراي، قاراي
 ايسانگىلدى بانوچكە استاد بولوب
 جابوقدم قاىغو منان اويلاي اويلاي
 قضاغە غريب بىندە چدايدى ايكان
 آچى ايكان مظلوم بولوب قالغان كوناي
 قىلغانى ايسانگىلدى ايسكە توشىسە
 كوب ايدى مېنى دشمان طابالاغان (۳)
 جوق دېگان حقغە زوال بر مقال بار
 معنالب ايندى آيتاين قارە، مغان!
 يازلدى قاىغو منان عيب ايتما گز
 كوتارمايسز توري آيتقاندى نادن آدم
 دشمانغە پىغەبىردە ياراماغان
 هوالى بو زماندە قارالامان (۵)
 تریه (۷) كونبايدى ايكان قارە نادان
 قىلغانى بر خدايغە ياراماغان
 يورت بوزغان اوسە كچيلر ياراماغان

ساچولگان رزقى بولسە جوروب پاتور
 كيراك سلطان بولسون كىرەك ايمپراطور
 اچمەد قاىغو حسرت تولوب جاتر
 تيرەندن آيلاندروب سوز قوزغاتور
 بىندە نك قضا دېگان كوكلن باصور
 چايناي مېن قارە ناندى قاشر، قاشر
 جابادى مالداي قىلوب صاناي، صاناي
 قضا جىتسە بىرەدى ايكان جبار خدای
 زاروغوب چدامايدى تاتدى جاناي
 آقمنلا خورلىق كوردى طالاي، طالاي (۲)
 بول جىردە ھىچ براوگە سوزم صىماي
 ظالملىر آقمنلا نك جانون قىناي
 قرآندە ظالملىقى طيغان خدای
 جلايەن ايكى كوزدن جاسم طىماي
 چغارغان تورلى اوسەك جالا (۴) جمان
 حق اسدى بر خدایم آرالامان
 لايقسز يىغشى سوزگە قاراماغان
 قاسقرار جورە گەدى جارالامان
 بورنغى رسم قالغان زماندە دن
 صارى ماي ايت قارنېنە اوناماغان
 آراسون قارە چىكەمان (۶) آرالامان
 زاك قووب شرىعتكە قاراماغان
 پىغەبىر سويلەگانون قالاماغان
 جلقىنى قورچانغوداي آلالامان

(۱) سویتوب: شولای ایتوبنك مخفئیدر. (۲) طالای، طالای: خیلی خیلی دیمكدر.
 (۳) طابالاغان: حقمە سئ قصد ایدەرەك فرصت كوزەدوچیلر. (۴) جالا بهتان دیمكدر.
 (۵) قارالامان: عموم انسانلر دیمكدر. (۶) قارە چكەمان. شو صوكت زماندە قیرگیز
 صحرا لرینە یوللانلان مهاجر افندیلردن كزایەدر. زیره آنلر ك اکثریا البسەلری شوزندن
 عبارتدر. (۷) تریه: مادام حیا، دزیادە یاشادیغی مدتدە دیمكدر.

جهاندى كوب اوسترىك اميد كيسلار
 ظالمداك ظلمى كوب، كوب سيمرتسا كزه
 جهاندى توره فيلساك يورطن بوزار
 توره ديمه، قاره ديمه فعلن قاره
 آدمى بول زمانداك احرام طماق
 دين اشينه چاجول اطاى چيكوندايدى
 قالمادى يورت اچنده اويات ادب
 زار قيلوب مين چاتور مين جبار حقه آى
 ظالمرا قدر بلمس هلاك ايتدى
 قيلدیلر اونوتاسداى جهان براس
 صاقلانسون دانشمند ایر جهان دوسدن
 جفارك پو چوق (۲) كسى ايسن سيز ماس
 كوب جاتوب تار جيرلرده صارغايدي بيت
 سوم ايلداك بازارنده دكان قوروب
 جهانداك ابرادرم صرطان كيت
 "ات اوردى پيغمبركه" ديگان سوز بار
 برادر بوسوزمدى كورماكز چيك (۴)
 جهاندى دشمن كورمك دين سنتى
 پيغمبر حد يثنان رو ايت بشار
 دوست ايمس دوستنى صرتدن جهانداسه
 بندهنى صرطن آدمى ديمايدي

خضر دك قدر ورن بلماس تينتاك ايساره
 تاباقدن ايتداك باشى چور چوب توسار
 عقلسزنى اوسترىك بوطن سوزار
 كهى جهان آرغماقدن ماستاك اوزار
 كوكللى قاره اوزى آلايرنى جالاق
 داو ديسه جاور (۱) اطن كيتار صاباب
 خداغه اونجه قيلمايدى قلىق طاعت
 جابوغوب سويك قالغان آرغماقداى
 كون نورون كوره آلمان يارقانداى
 اسدارى دينگه زبان زا كغه درست
 نادان دوست بر آيلىق دوست توي دشمن
 گل ايسن قايدن طويسون طوموغى اوچقان
 بول چيرده جانداى جاقين بولادى چيت
 جوهر م بهاسز بوب (۳) خور بولدى تيك
 اوليا بولسا كدهغى قوينايدي ات
 ات اطم يونغالماسون ديب ايتار ديب
 مينم چوق يخشيمكز غه اچمه كيك (۵)
 بعضيبينىك ايمانندن قيللامين شك
 اوسا كچى جهنمداك قانچوغى اديب
 كسى ايمس بر خطانى جابالماسه
 انصاف ايتوب بر خد ايدان اوبالماسه

(۱) جاور: آرقاسى ياره لاشن اطفكه اوستييه اولتورميه صالح اولمز.
 (۲) پو چوق: غايت كچوك بورونلى (كورنوص) يياخود آاور و بهابلى بورونى به
 آشالوب، ناقص، و كرىه المظر اولوب قالان بورونلى كمنديه دييورلر. مذكور
 ايسانگيلدىك بورونى پو چوق اولمشدر. فقط بوراده ظاهرانى مراد اولمىوب قلب
 بورونى مراددىر. حاصل: الامق لايجد لئلا الحكمة كماله لايتمتع بالورد صاحب الامم
 ديمك استيور.
 (۳) بوب: بولوب معففيدر (۴) چيك: مگروه، خلاف ديمكدر
 (۵) كيك ايسه حقد، حسد معناسينهدر.

آدمغه اوسهك منان چالا جمان
 سويلهسه سويلهه بيمرسون قاره تاغان
 قاراماس علم قدرون قاره نادان
 اتلر دنده ات قالغان جوق تالاماغان
 جاوقايتوب باس آچلور دولوغودن
 توتقون قيب (۴) جوهرمدى آلاماغان
 يخشيني كور آمايدى نادن آدم
 هر موسى غه برفر عون ديگانداين
 دين قرنكش بارچه كزغه كوب كوب سلام
 هر تورلى معنامنان قصه يازدم
 خور بولدم خطا توسوب قوزغوندارغه
 آروقدى آصا باسقان آرغمق ايم (ايدم)
 موندای اش قيلغانى جوق كورگانى جوق
 آطلاس طون بازانده قهبات اوتهر
 «زر قدرن زرگر بلور» ديگان سوز بار
 جوق ايلدك بوز بالاسى قوتى بولماس
 جولدوزى سر طاندىك قووس بولماس
 آلا قوگز تيريسى ايگه كونباس
 يخشينك سوداسنده صاغش بولماس
 صييرغه آلام جابو جار اسبايدى
 كوك تيمر قاير او منان آلماس بولماس
 «جمان دوست قاره جلان» ديگان مثال

چينده چاغا توغون آرا (۱) جمان
 قوسولماس آقمارالغه (۲) قاره قابان
 قاره اتده پيغمبرگه آبالاغان
 ايتومنانده ات قالغان جوق قاناماغان
 شهبازداى كوزون آچقان توماغادن (۳)
 اول جكوهر بر الله تعالى دن
 رسم بولوب قالغان بورون زمانه دن
 قالوبدر بو يروق بولوب علمادن
 سز لر گه بعد السلام عبرت كلام
 جوزداى هنرلى آدم اور گه طامان (تابان)
 يار اتلر التفات ايت بزم لزار غسه
 تويقتاب (۵) ثوقتاب قالد م كيسه جارغه
 قزاغى كچى جوزدك اور يهوردك
 سوم ايلدك بازارنده سودا بىكار
 گوهردى ات موينينه ناقساك كيتار
 صاوصقان حاكم بولوب طوطى بولماس
 بز اوى اوليگان صيردك سوتى بولماس
 جهاندىك كسافتى آلص بولماس
 جوكهنى مايل او منان قاير بولماس
 سوداسنده جهاندىك طاير بولماس
 چاغاللا (۶) بوي او منان طاوس بولماس
 كوك ايساك قورداس بولوب موكداس بولماس
 جار بولوب بو حاجلان جولداس بولماس

(۱) آرا: آرى، بال قوردى، نجل.
 (۲) آقمارال: ياپان كچهسى، آهو، غزال.
 (۳) توماغا: صيده آلمش قوشلارك باشينه كيدر لور مضموص قابدر.
 (۴) قيب: قیلوب مخففیدر.
 (۵) تويقتاب: عاجز اولوب، چاره سز اولوب.
 (۶) چاغاللا: معلوم صو قوشينر كه غالباً بالى ايله كچنور، اشول سببلدن روسلر غسه بو قوشنى بالقى ديب اطيلىر. تاتار چهسى مارتى، آقچارلاق درله. (۷) ...

جماندى كوپ اوسترىسك امید كىسار آ
 ظالمىڭ ظلمى كوپ، كوپ سىمىرتىسا كۆز
 جماندى توره قىلىساڭ يورطن بوزار آ
 توره دىمە، قارە دىمە فەلەن قارە
 آدمى بول زمانىڭ احرام طماق
 دىن اشىنە چاچول آتداى چىگوندايدى
 قالمادى پورت اچىندە اويات ادب
 زار قىلوب مېن چاتور مېن جبار حقه آى
 ظالمىڭ قدر بلمس هلاك ايتدى
 قىلدىلر اونوتىسادى جمان بىر اس
 صاقلانسون دانشمند اير جمان دوستىن
 جفاردىڭ پو چوق (۲) كسى ايسن سىن ماس
 كوپ جاتوب تار جىرلردە صارغايىدى بىت
 سوم ايلدىڭ بازار نده دكان قوروب
 جماندىڭ برادرم صر طنان كىت
 "ات اوردى پىغمبر گە" دىگان سوز بار
 برادر بوسوزمدى كورما كۆز چىك (۴)
 جماندى دشمان كورمك دىن سنتى
 پىغمبر حدىثنان رو ايت بىار آ
 دوست ايمس دوستنى صرتىن جمانداسە
 بندهنى صر طدىن آدمانى دىمايدى

خضر دىڭ قدر ون بلماس تىنتاك ايسارە
 تاباقدىن ايتدىڭ باشى چورا چوب توسار آ
 عقلسىزنى اوسترىسك بوطن سوزار
 كەى جمان آرغماقدىن ماستاك اوزار آ
 كوڭلى قارە اوزى آلايرنى جلاق
 داو دىسە جاور (۱) آطن كىتار صاباب
 خداغە اونچە قىلمايدى قىللى طاعت
 جابوغوب سوياك قالغان آرغماقدى
 كون نورون كورە آلمان يارقناتداى
 اسدارى دىنگە زىان زا كغە در ست آ
 نادان دوست بىر آيلىق دوست توبى دشمان
 گل ايسن قايدىن طويسون طوموغى اوچقان
 بول جىردە جاندای جاقىن بولادى چىت
 جوهر م بهاسز بوب (۳) خور بولدى تىك
 اوليا بولسا كدهغى قويمايدى ات
 ات آطم يوغالماسون دىب آيتا دىب
 مېنم چوق چشىگن غە اچمە كىك (۵)
 بعضىبىنىڭ ايمەلەندىن قىلامىن شك
 اوسا كچى جھنمىڭ قانچوغى دىب
 كسى ايمس بىر خطانى جابالماسە
 انصاف ايتوب بىر خد ايدىن اوبالماسە آ

(۱) جاور: آر قاسى يارە لەشن آطكە اوستىنە اولتورمىدە صالح اولمىز.
 (۲) پو چوق نا غايت كچوك بورونلى (كورنوص) يباخود آاور وە بەلى بورونى بە
 آشالوب، ناقص، وكريە المظر اولوب قالان بورونلى كەسندىدە دىيورلر. مذكور
 ايسانگىلىدىڭ بورونى پو چوق اولمشدر. فقط بورادە ظاهرائى مراد اولمىوب قلب
 بورونى مراددر، حاصل: الامق لايجد لذة الحكمة كمال لايتمتع بالورد صاحب الر كمة يا
 دىمك استيور.
 (۳) بوب: بولوب مخفقيدر
 (۴) چىك: مكروه، خلاف دىمكدر
 (۵) كىك ايسە حقد، حسد محتاسىنەدر.

ماقناماس آدمى آدمى كورالماسه
 آغزىنه توپراق تولوب سوندا توقتار
 نه غلوب جانك چدارا برادر
 آه اورماس اير جوره گين سارالماسه
 بارونان اوسى خورلق جمان ايكان
 تيلمرگان بويوقندە توقون ايدوك
 قايقولى بندە سينە خدای جاقين
 هر كيمەنى آرتوق سويىشە آرتوق قيمار
 ابو جهل محەدكە اينانماغان
 اوچيوز آلتەش معجزە سين سحر ديوب
 آيتاين قسقه سوزدك مين تولغاوين
 بز توكل پيغمبرگە اوسەك بولغان
 توقون بوب عز يز يوسف قاچە جاندی
 مونان صوك زليخەنك جالاسى مين
 نه غلدى اسراييلنك دانالرى
 اورلوقى، اوتوروكچى، اوسەكچى ديب
 اصلدى سوكلگان منان اطل كيتباس
 نجسكە صاف آلتوندى بويانمان
 قيسوق اوق اطفان منان طورى كيتباس
 قوتورغان ات هوا قاراب اورگانمان
 كوب سلام بارچە صحرا دين قرندهش
 آدمك اوسەك سوزى بارى بىكار
 يازوبدر مصنفلر هر كتابقە
 قبرندە امام اعظم ات بولدى ديب
 بلانى كوروب قالغان پيغمبرلر
 بولدى ديب نه عيب توقون اويلاماكز
 آرغە اققە كيمچيلك جوق كيسانمان (۲)

آصاق (۱) ات جاتوب اورور جورالماسه
 عزرائيل اشن كيلوب تمامداسه
 آق سونك برات كيلوب حرامداسه
 قايقوسى قايقو اوستنە جامالماسه
 خستەدن كوكل خوشلق صورالماسه
 كوروب كيتوب جورسا كندە رچى آمانداسه
 جلاتور بندە سينك اصل ذاتون
 دوستينك ايشتاين ديب مناجاتن
 ايمانغە اوندەسە دە تيل الماغان
 جارلغان آي مين كوندى كوره الماغان
 دشماندك اوسەگينە جوقدر داووم
 بولور ديب هر موسى غە بر فرعون
 چغاروب آغالرى قل ديب صاندی
 زندانده اون ايكى جيل جفا طارتدی
 اوزلرى جاقين نبى الالارى
 يوسفدى قانداى قیلدى آغالرى
 كوكلدن جمان سوزدك ذاتى كيتباس
 نجس كيتار آلتوندك ذاتى كيتباس
 كوكلدن جمان سوزدك قورى كيتباس
 آسمانده تورغان آينك نورى كيتباس
 كوكلگز غريبلرگە كيك قرندهش
 جازلغان لوح المحفوظ اوزگار ولماس
 فسق سوز آلماس ديب التفاتقە
 قانچەمە اوسەك بولدى اصل ذاتقە
 جفانى تارته كیلدى چن گوهرلر
 فائده جوق آرتوق سوزدن برادرلر
 نادانلر موندای سوزگە توسنيگان
 (۲) كيسان: زنجير، بند ديمكلىر.

(۱) آصاق: عربجه اكسك محرفيدر. (۲) كيسان: زنجير، بند ديمكلىر.

مسلمان ديب اوسه كچيني ايتالمايمين
 يخشى سوز طكداماقغه خوب مبارك
 بوسوزم اولاك ايمس بر نصيحت

بز توكل پيغمبراده اسينبگان (۱)
 يخشىغه خدا مدد عقل سبب
 جازغاني بولماغاني فارسي عرب

مذکور ایسانگیلری، باتوچاره منسوب اولان قاره غیز طائفه سینه خاصه یازدقی:

فيچق اچی قاره بالیق قاره غیزلر
 مینی اوستاب بیردگز دوشمانلرغه
 خدایم سزگه بیرسون ایزگی طلب
 خیانت قیلغاندارك ایسکه توشسه
 بولمادی اوپکه جازمای چارمزده
 بی گناه خیانتلب سارغایتدگز
 کم چدار اوسی نورلی بلاگزغه؟
 موندای اس مسلمانغه قزاق قیلماس
 نیل تیدی بارچه آنا قاره غیزغه
 جفانی قایسیك قیلسه شوکا ایتامین
 راضیمن سزك آنا باباگزغه
 تیمهسه یخشیلردن بر شفاعت
 کوب کوب سلام باحل مین داناگزغه
 کاتبین شوراساگز مین بر توتفون

زارونه آملانك قاراگزلر
 بارچه من نگرى آلدینه بارامزلر
 مین توردوم ایلگزده نگرى قلاب
 جلایمین کوکلم بوزلوب قابات قابات
 آچوتوتوب چدار حال یوق جارامزغه
 اوگرتسون چقان توشوب سباباگزغه (۲)
 آغزی نجس ساوسقاندای آلاگزغه
 بارك الله سزدی تابقان آناگزغه
 بار چغار یخشیکزده آراگزده
 کوکراگی قاره مایدن قاراگزغه
 کوکراگی فراستلی داناگزغه
 خور بولوب اوسی آراده فالامزبه؟
 ایزگی دعا ایزگی آنا باباگزغه
 آمللا ترویسکی قالاگزده

۸۰

(۱) اسینبگان: اوشانمغان، انابت ایتمگان دیمکدر.
 (۲) سبابا: تیریدن یا صالوش الوغ قابدرکه، تیرینی ایله، اول پچاق ایله جونون
 قزوب آلار صوگره ییر اوستینه اوت یاغوب، شو یالانغاج تیرینی توتون ایله سوغارالر. معین
 مدت اوتوب سوغارلوب کمالته بیتکاج، آلوب، آغزی قمار، توبی کیك صوبارتمه قاب
 ایدوب تگهلر. بعد اچنه بیه سوتی صالوب، آچتوب قمز (حامض) یاسیلر، بور کبی
 سبابیه صالوب، پشاک نامنده مخصوص آلت ایله چایقالوب (پشوب) اوزاق زمان حرکت
 کیلتورلن قمز بین القزاق غایت لنیدن ومقبول سایلیمقده در. (۷)

آقمنلا افندينىڭ، سلطان عبیدالله (چنگیز خان) بن جهانگیرخان جنابلرینه یازدیغى اشتكا و عریضه سیدر:

السلام علیکم اصل ذاتقه
لا یقدا ب درجه گسه یازدم سلام
بستانسز ببلداغى صایری آلماس
خدانك یازغانینه چاره بارمه؟
التماس حضرتکا صد هزاران
اشارت عقللیغه دیگان سوز بار
دنیا نك توسوب تورمین مزارینه
آگاهلك هیچ برندن سوز آلمادم
حمسده انتظار بوب زاروقغاننان
بندهده بولادی اوسونداى حال
بیچاره زاروقغاننان آیتقاندی دیب
توتقونلر قبله سیدی بوساغاگز
جوساگز برتوسکان کر کیتبای فالماس
هر بر ذات اوز اصلینه قایتور دیگان
کوب ایسدى مسلمانغه نظرگز
سارقوتدن (۱) آقملانی بوش قویماگز
دنیاده آرتوق قیلغان حق باغوگز (۲)
دانشمند آماغاچدك میوه سیدك
کیتبگان بخت، دولت باس مالوکنان
کرمك بحر عمان قطره سندای
دولتک بختک مین طاسا بیرسون
دشمانک قردن اورکوب قاچا بیرسون
دعا سول آقملادن سلطانمز

میدانده اوزوب کیلگان آرغماقغه
توبونده آسا جویروک بولماساقده
بوکونده اوخشاب تورمز جابالاقغه
یازامش لوح المحفوظ دیگان تافقه
بز فقیر بیچاره نی چیتکه قباقه
آرتق سوز ادب سزلك اصل ذاتقه
ساتولدم برسوم ایلدك بازارینه
سونداده امیدمنی اوزالمادم
سز لرگه تاغی جازدم توزالمادم
دانانك لفظی شیکر معناسی بال
سلطانم التماسقه نظرک صال
سوز یولون بلمگانگه اوخشاماگز
قایراسه کیتولگان چیر اوتبای فالماس
ذات جوغوب، بولا ط قلع اوتبای فالماس
کون صایون بلند میدان بازارگز
تاسادی سزک دولت قازانگز
جایولغان ملکته ارواغکز (۳)
قشی جازی کیولداسمین جافراغکز
چیقماغان ایر آزانات اقبالکنان
قانه جور ت صوایچادی احسانکنان
قهرک دشمانلرنی باصا بیرسون
خدایم ماگدا یسکدی آچا بیرسون
اچنده کوب جولدن دك چولپانمز

(۱) سارقوت: عربی اولان سؤرقوت ترکیب اضافیندن محرف اولهقی احتمال قریبدر (؟)

(۲) باق: بخت محرفیدر.

(۳) ارواغکز: شوکت گز، صولات گز دیمکدر،

طوماغاشى كەمشىدىن طور كى آلتون
كىل سىن آتا ذاتىن ناقص بولماي
دعا قونوب قوت جوققان بىر اورون دىب
جهنم خورام بولسون ايتىكزگە
عنایت اوستالگنان بىر او موز طقه
آلماغايچ آشيان (۳) توتقان سز بىر شهباز
چىن ذاتىم صوراسا كز مین بیچاره

همتى بلند میدان شو كقارمىز
همت كى پىر قوت دولت ك صای (۱)
بو تاقغه پناھلاغان بىر طور ومطای (۲)
كىل ماسون دشمانلر ك ايتىكزگە
تاشلاساك نى بولادى ايتىكزگە (كلب)
شهبازدن ایتدم ایتگان بىزده بىر ناز
دردمند حبی خواجه ابن نیاز (۴)

آقنلا افندیڭ احوال زمانه تاءى سفى ایدەرەك علماء زمانى تنبیه او چون یازدیغى در:

آدمنان هوا قالماس غریب بولماي
عادتى ياك استهزا ياك تحقیر
براوگە دنيا بختى حاصل اولسه
نفسى آنك فرعونداي دعوا قیلور
بوتهنده خاصیتنى بار دىب بلامەس
كاملنى حقیر كورور وبالغكس
سوزندن هر آدمنىڭ آدم ستار
قارە چىن صاوچىرگە كوز صالمايدى
انصافدن بىر مثقال يوق اشمزده
هنرمز ياك تعنت ياك استخفاف
رببانى علماده قاطلاوده يوق

فقرا صحبتتیه قریب بولماي
سوز سويلەماس براونى جرح قىلماي
مرادقه هوا سانچه واصل اولسه
بر قتنه قضا كوروب باصلماسه
اوزىنه حسن ظننى حصر قىلسه
استعداد فطریهسى قصیر بولسه
بىر بىر كىمتوگە آدم قىلماي
بار بولسه جاور قوטר آندە قونار
كىنه حسد فساد تولغان اچمىزگە
اوز قىياغان اشمز يوق ايسمىزده
بلەتوروب بوتهن يولغە آطلاوده يوق

(۱) صای: مجهوز، مكمل.
(۲) طور ومطای چىچقەدىن بىوگرەك بىر قوشدر كە قىرلرده، باصولرده چوق بولنور.
(۳) آشيان: فلز سىمور قوش اوياسى ايووھ.
(۴) آقنلا افندى بو مقامده، بابالرىڭ بىر حاشيەده يازدىغىز خواجلار زمزمىندى
اولدىغىنى، بناء عليه كندىسىنى، خدمت عسكرىدن قاچىش دىكلارى افترا ايدىكىنى
بلدرەك استاهشدر، زىرە آنلر خدمت عسكرىدن معافدر.

ولکن کوکللاری باید ایراسر
 یاقین بارساڭ تیمرچی کور وگندای
 تیموب کیتساڭ قاره مای چیلا گندای
 خطاً آیاق تایوب فولاب کیتساڭ
 ذره دای عیب گنی کوره قالسه
 هر کمنی ملا دیمز آلداغانده
 «انما یخشی الله» غه مصداق قایدہ
 خشية علامتی شونان ظاهر
 جونی کیلمه الوگه حاضر توره
 عاماء آخرت نڭ اشی باشقه
 علامتین بلورسز بخت قونسه
 وردمنان مسجدده یالغز قالوب
 بسز قالای ملا بولوب تابولورمز
 نفس هوا امرینه مقیدمز
 هر علم استقامت برله مشروط
 یارار اییدی اوزمزی قاراساقبز
 علمنی عبادت که آلت قیلوب
 اونبر یاشدن بیرگی اشکه توبه قیلوب
 بایاغی غرورلقنی بولای تاشلاب
 ملالقی شونده بزگه فایده بیروور
 بالفعل قولدن کیلور هیچ نرسه یوق
 کورور کوزگه ملاسوماق سلطانتمز
 اوقوساق وعید آیت انفعال یوق
 یاشمز اوتکان صایون کوکلمز یاش
 عوامغه برآق سلهڭ اولکان بولسون
 خصوصاً جاهل خلق نظرندہ

هر کمنی خورلاوغه بار مافتاوغه یوق
 اول سیننی کرله وگه بار پا کلاوغه یوق
 قارایتوب داطلاوغه بار آقلاوغه یوق
 باشکنان آطلاوغه بار توقتاوغه یوق
 عورتنی جابماوغه بار آچماوغه یوق
 چن ملا آز نابولور طاکداغانده
 کوز صالوب حقیقتن آکلاغانده
 دین بیروب دنیا ساتون آلماغانده
 قارماغی آلم ایس بارماغنده
 اول قولغه آز ایلنور قارماغانده
 عزتی غرورلقغه سالماغانده
 ربنا ظلمنا! دیب زارلاغانده
 بورغی رسمار دن قالماغانده
 تر وشماس شیطانده آلی یاللاغانده
 باوورساق طاظلی بولور یاللاغانده
 علم نڭ ثمره سین آراساق بسز
 کوبرهڭ تفسیر حدیث قاراساقبز
 مسجدده یالغز قالوب جلاساقبز
 آباغینه ایشاننڭ قولاساقبز
 نفس ات نڭ قولاغنان بور اساقبز
 کوکل مین ئله نیلر قیلاچقبز
 سلهنی (۱) کیلشتروب اوراساقبز
 آه دریغا محشرده نی بولاچقبز
 توبه نی صوگره رق قیلاچقمز
 آطڭ چاناک (۲) کیومڭ کور کام بولسون
 اوزڭ سیمز قورصاغڭ اولکان بولسون

۹۵

(۱) سله: صارق، عمامه، چالما.

(۲) چانا: روسچه سان دن محرفدیر که عثمانلیچه سی قیزاقدیر.

بر بایک یا ژولصک (۱) تورمق کیرهک
 طهارت نماز درستلەب بلمە ساگدە
 هواسینه موافق گەبیلر سو بیلەب
 آلاز نك مرادچە جورە بیر ساگ
 هر نه قیلسه ظلمینه توجیه یاساب
 جنود شیاطین فی تر جیح قیلوب
 اچمز قارت بقر نك بو واز ندای
 قوتوروب هر کمگە بر قامپایامز
 طیا تورغان آق صقاللر وفات بولدی
 عوام خلقی باشلارون بزقا کفر تدق
 فتنە نك کوبی چغار تلمزدن
 بول کونده اطشمز خوب اچمز بوش
 ملالق اشی قیون جون بلماسه
 نبوتلەن مقتبس علم بر نور
 ملا ایس باغوم باغوب ایل آلداسه
 فاضلنی یخشی کشی یمانلاماس
 ملاشول دین اویراتوب حق آلماسه
 حاکم بران عالم دن کوب صور او بار
 علمەز نك ثمرەشی آشوب طباشو
 برین بری اصلاح قیلوب قویو توگل
 ککامل نك کمالینه انکار قیلوب
 هر کمنی انانیت آداشتوردی
 اخلاق مرضیه نی آرتقه طاشلاب
 گناهمز شوملغندن جیر کوگار مای

مغرور لرانی اوز جانوکه بورمق کیرهک
 ملاقانی تورلی فندن اورمق کیرهک
 توزاق آو کیلشتوروب قورمق کیرهک
 دین اسلام غرە سینى قورمق کیرهک
 لا هل مداهنه قیامق کیرهک
 آندن صوگ بزنی خدای اورمق کیرهک
 تلمز جهنم نك اشواظندای
 سیمرتکان کورکه طاوق قورازندای (۲)
 ایندی بزگە آفت صالو آصات بولدی
 وجودمزلە عین بر آفت بولدی
 سلەسی اولکان دیگان کشیمزدن
 ذوالجلال غافل ایس اشمز دن
 خدایم توفیق بیروب کوندر ماسه
 بار چراغین هواسی سوندر ماسه
 فاضلنی حقارت لەب یمانلاماسه
 ز نادن اصل طوروب یبار الماسه
 دنیاغە دینن صاتوب یوغ الماسه
 کتوجی طایباق جیبار باغالماسه
 جیل بیروب قوتورغانغه قاباطلاشو
 قز نقراب کیتکانک طایاقلاشو
 توبەلەشماي باصلماي بز نك آچو
 قیشایدی شول سبیدن آباق باصو
 محسودنی حقارت لەب ککوکل باصو
 یغهوردن قوری قالدی بز نك باصو (۳)

(۱) ژواص؛ ژواصنوی اوپراؤیتل دیمکدرکه ژولستاری اداره ایدهر. بو عنوان قزاق (قیرگیز) صحرا رنده جاری اولوب، بونک مقابلنده، قزاق روسلر ادارسندە، «آتامان استانییتسی» میشچان و کریستیانلر ادارسندە «ژولوستنوی اسطرشینە» مستعملدرلر.
 (۲) قورازن: تاووقار نك ارکیکینه دینور، بعض تاتار طائفەسینک لغتیدر.
 (۳) ایگونانک (عثمانلیچهسی ترلادر). بامو کامەسی اوز لغتەزدرکه اولتولماسون.

قابىغە بىر باي كىلىمىدە خوش كىلىدۇڭ دىيىپ
 مالا بولسىمە كىبىر بولماي قورقاق بولسۇن
 نىسبەت بولسۇن فورماتوز بىر تىنچ سۆز تىنچ سۆز
 ئايرىم تىنچ سۆز ئىش كىرگىزگە ئۆل ئىمان
 مەنئاسىن ھەم ئوز تىنچ سۆز قوشۇندىرسۇن
 مالا بولسىمە غائىف اولوب زارلى بولسۇن
 بول سوزنى بىر اتمىغان مەنئىدلىر
 دولت كە آدم يارمى قوتور ماغان
 توغرى سوزگە ھو اسى اوچوب بارا
 ھق لىقنن اوزنى كىلىمە تىل طار قىبايدى
 جازادىن جوداب جاھاتقان مېن كارى اتمىن
 شرىعتا ايسى چەمەش اشەزادىن
 قزاق ايلە نوغايىدە ايوان كويلەك
 لىغىلى جىزدە قالماسداي ايتىدىلر
 خىزىتلر بىزادى حقىر غرىب ايمىس
 مېن بايغوش ايتىساممىغى بەھاسى جوق
 دىيادە طولوب ياطقان غرىب لىر بار
 اولچە گالچ كوپ صالحاقلر جىكىل چىقىدى
 تىد بىر تىفكىلر بولاي تور سون
 تىك كىبىردە گى فتحەدن الف طووار
 نصىحتىدىن مستىبەد قبول قايىدە؟
 فرض علم تىلمەدە يوق قايغوشى
 او طىن طھارت آلو مېن انىش بىتمايدى
 دىباغە طو بۇدە يوق قو بۇدە يوق

مىسافر غرىب كىلىسە اور كوپ قاقو
 دىن جولنىك جىل مایىدە (۱) جور تاق بولسۇن
 دىنك زىرەك دىنئاسىنە چور قاق (۲) بولسۇن
 مالا بولسۇن دىن او چون جانون قىغان
 والا ايكى ياقلاب (۳) بولور ايوان
 كىرەك باي كىرەك اول چارلى بولسۇن
 بغىبە وغىبە چار او ب اولسۇن
 اچلر بىن بد گمانغە طولتور ماغان
 چا طن ماغان پىلالادى چطر لاغان
 آقلا دىنگان بايغوش طىر لاغان
 صايىقان قارغەلر تور چىقولداغان
 طعامدە ختامز كوپ آشاب اچكان
 قىسقارتوب كىوملر بىن نقصان چىكان
 تىبىنە قىلو كىرەك ايدى موندى اشدن
 آلارنىك پىلاي نەزر (۴) نانى پىشكان
 سوز مېنك قدرى كىتوب اونوم اوچكان
 صاندوغاچداي تىلر بىن آقچە كىسكان
 بىزمە نىنك پوطى چغوب او توز بىشىدىن
 غىن ندىن استىغفارنىك نىقظە اوچقان
 ايتمايمىن مونو سوزنى خىسە اوچدىن
 خطاسن خىسېن مېن انىش كىچىكان
 اوزى او قور تىجد توروب كىچىدىن
 بولماسە چىن طھارت اول اچدىن
 قىچىغن قناعتنىك تىچقان تىشكان

عوالمىن غرىب بولسا اورا كىلىمىدە خوش كىلىدۇڭ دىيىپ (۱)
 مالا بولسىمە كىبىر بولماي قورقاق بولسۇن (۲)
 نىسبەت بولسۇن فورماتوز بىر تىنچ سۆز تىنچ سۆز (۳)
 ئايرىم تىنچ سۆز ئىش كىرگىزگە ئۆل ئىمان (۴)
 مەنئاسىن ھەم ئوز تىنچ سۆز قوشۇندىرسۇن (۵)
 مالا بولسىمە غائىف اولوب زارلى بولسۇن (۶)

دها بر قاچ نصيحتلری متضمن ابیاتی:

آخرت اشلرینه اینان دیگان
ایمان شرطن اویرانماسه ایبان دیگان
کوکلی بوزوق آدمنان توگل دیگان
بولماسه کوکل تازه کومل دیگان
عقلسزده توفیق جاغی تاقر دیگان
ایمانن کفرلکگه ساتور دیگان
نعمتکه شکرسزلك کفر دیگان
سبب ازلهب توز جولمنان جوگور دیگان
ادب دیگان محبتکه سبب دیگان
ادب سزده ایمان تورو عجب دیگان
صابر کشی مرادن تابور دیگان
صبرسزلق باشقه بلا سالور دیگان
بو خلق بله توره غافل جاتار
کروانلر اوتوب جاتور قطار، قطار
قولی مین قاچمه آدمدی کوموب جاتور
آراسنده هزل او یون تولوب جاتور
اش اوتوب گورعدابن کورگاننان صوکل
زار چیلار اورنلرده کولگاننان صوکل
بولماسه خوف زارلق کفر بارلق
حضرتدن «وامتازوا» دیب کیلسه جارلیق
بو خلق بو خلق مین هر گیز اوکبای
دنیاغه زیره کلگی افلاطونداي (۱)

ایک اوّل کیرهک نرسه ایمان دیگان
«خدا کیچر» دیگان منان اس بتمایدی
ایکنچی قیمت نرسه کوکل دیگان
بوزوقغه چهر اوستونان آستی آرتوق
اوچنچی قیمت نرسه عقل دیگان
آز اشکه آچولانب دینون بوزار
دورتنچی قیمت نرسه شکر دیگان
جاتقان چیردن خدای کیچر دیگان خورلیق
بشنچی قیمت نرسه ادب دیگان
کفرلك ادبلیده تورماغاندای
آلتنچی قیمت نرسه صبر دیگان
هر اشده صبرسزنگ توبی خورلق
اوتکان جوق آلدمزده خوف خطر
غفلتدن اویانو جوق اویالو جوق
عبرتلر کوز آلدنده کوروب جاتور
کوب کوردوک قبر قازغان جگتلرنی
نی فایده آه اورغاننان اولگاننان صوکل
اللهدن قورقو دیگان قایدی قالدی
ایماننگ بر شرطنان خوف زارلق
طانار کون ایسمزدی آلدومزده
آدمی بول زماندک بولدی سوندای
دین جاغینه آرتوق کوکل قویالمایدی

(۱) افلاطون. یاخود پلاتون حکماء یوناننگ بیوکارندن اولوب، حکیم مشهور سقراطک شاگردی، وارسطونک استاذیدر. میلاددن ۴۳۰ سنه اول یونانک (اکینه) اطهسندیه توغوب قبل الیلا ۳۴۸ ویا ۳۴۷ تاریخده ۸۲ یاشنده وفات ایتمشدر. افلاطون ذکوت فوق العاده سیله (چیکسز زیره کلک) برابر فوق العاده مکارم اخلاق (گوزل خلق) صاحبی اولدیغندن، «الهی» لقبیله شهرت بولهشدر. هیده کندوسیهله ذکوتده مثل ضرب ایدلور قاموس الاعلام.

جاقسىلر حقدىن كوكل آودرماغان
 بلومسز اوزى بلماس جونگه كونماس
 ايك اول پا كلاو كيرهك اچنك كرون
 آه دريغالچ تازارسون، اچ تازارسون
 بلمگان قزاقده بار نوغايده بار
 كتابنى، فرشتهنى، پيغمبرنى
 اويرهنگ ملالردن موى صوراب
 صورتده مسلمانداى كورنسهده
 آيتامين اوگوت قيلوب قزاق خلقن
 قانچهمه علمالر آيتسهدهغى
 سز بىكار بر ملاسز اوتورماگز
 اول ملانك فرائتى يخشى بولسون
 حالن بلماي ملاسنوب قاققايماسين
 بىر جاقده كوب اشلر بار آرتون بلسون
 اوستايسز اوگاي كوروب بالا ملا
 شمسياه دن بيش آلتى آوز بخت جاطداب
 قانچه آيتسامده تاتدى قيلوب بالداغانداى
 اوزكزدك تىلكزچه آنيق قيلوب
 سونداده هيچ بر دوا كىلسمايدى
 بو آيتقانم كتابقه خلاف ايمس
 تىلمز سوچه تاتدى كوكل قاططى
 دنياغه سوچه زيرهك بولدى خلق
 آتاكنك اوزى (۵) ديگان بر عادت بار
 نيگه مونچه خوف سز بولدى ايكان؟

مانغه خداى رحمت جاودرماغان
 خلقى تينتاك صيبرداى ساودرماغان
 اچده طولوب جاتماسون صاصق ارون
 بولماسه فائده بىرماس قورى بلوم
 ايك اول ايمان علمن اوگايلا ب آل!
 قورى آطن بلومنان نى فايده بار؟
 بولماسون مسلمانمين ديگان فور آط
 آخرت فايده سينه معنى مراد
 كوكلگز، دين جاغينه سوچه سالفون
 بورونغى قويا آلمايسز آناصالطن (۱)
 اويره نماى فرض واجب تيك تورماگز
 كورگان ديب «ملاجلال» قوتورماگز
 ياش صبى بالالرغه قاتايماسين
 «عقايد» او قودم ديب قاقايماسين
 كو بوسى دين علمنده چالا ملا
 آتانور نادانلرغه دانا ملا
 خداى او چون افسون او قوب آرباغانداى (۲)
 بالاسى مسلمان دك آكداغانداى
 قولاقغه كورنيسز آلماغانداى
 سز اويلايسز آقمنلانى آلدانداى
 جولداسين قاسنكغى جالماغانداى (۳)
 كوز آلدنك كارماننان قارماغانداى (۴)
 كوكره كده مثقال ايمان قالماغانداى
 جهنم عذابينه تانماغانداى

(۱) صالطن: تادتن، عرفن ديمكدن، عركلا، عركلا، عركلا (۱)
 [۲] آربامق: تسجیر، سحر ایله آلداتمق [ان من الايمان لسحرا]
 [۳] جالمامق: يوتمق، دفعه قاپمق.
 [۴] قارمامق: آقتارمق.
 [۵] سب فم. [قزاقلرده پك شايعدرا]

جان قالدراپ قان جاس توگوب زارلاغاندای
 حالمن آنده بولور آلدە قاندای
 گورستانغه جالغز باس بارماغاندای
 توری ایتوچی آرت جاقده تورب قالغان
 موقادن قلامین دیب قورغاندن
 شریعتنی کوکل اوچون بوروب سالغان
 جلقچیلر مویونومزغه قوروق سالغان
 نیچه جیرگه شیطان توزاق قوروب سالغان
 اورنینه قوزغون بایغوس قونوب قالغان
 جاسوننان جمان عادت قوروب قالغان
 آدمستغان عقلغه تولوقلردن
 قاره قان اچمزگه تولوب قالغان
 کوکلر سول سبیدن صوب قالغان
 بایغوس ملاشول قوطرنی کوتوب اوتور
 اسقاطغه چغارور بر کوزی صوفر
 تویهدن بیره قالسه قوطر آطان (۱)
 دیگانه صدقهغه سونچه قاتاڭ
 کیمسک باش آخر زمان اوقوغاندن
 تزگانلر قوطر آرتدن صوفر آلدن
 توبه نی اویره نگانلر طوقراندن
 ایستاک (۲) ملا تاغی اوتوراصوقرانغان

آه داریغا الدمرده بر کوندار بار
 صراطدن اوتامز به قلامز به
 بز بر توری خلق بولدی اولما گاندای
 توغریلق بوزمانده قوروب قالغان
 کهی ملالر قزاقغه جالغاندایدی
 کوچی بار میرزالرغه جارامسنوب
 بایلانغان طمع منان تیلمز بار
 اشمز اوزمزگه دلیل بولدی
 شهبازلر قاف طاغینه کوچوب کیتکان
 سویا کهکه سنگگان بدعت آیرولمایدی
 بو آیتولگان بدعت اشلر طا بولادی
 جبرائیل توشوب آیتسه کونبا گاندای
 دین کیتسه ده زالک قویوغه راضی ایمس
 فدیسهینه اوستاب بیرور آروق قوطر
 انشاءالله اوسی مال بولماسمی دیب
 قوی جلقیدن اوستارلر آقصاب چاتان
 ماقتانچیلق جیر بولغانده مال آیامای
 انتلوب ملالری اوتور آلدن
 جمان مالدن بیرور صایلاب اوستاب
 قور اوزمین کیچره کورخدای دیب
 بزلرگه بیرهمی دیب مسکین بولوب

(۱) آطان: ارکک دوه (جمل).

(۲) باشکیر (باشقرد) ملا دیمک استیور. زیره قزاقلر، باشقردلری بویله (ایستاک دیه) تسمیه ایدیورلر. فقط بو تسمیه غایت یا گلشدر. چونکه ایستاک (اوستیاق) طائفه سی سیبیریانک جهت شمالیه سنده ساکن تاتار اقوامندن معهود بر قوم اولوب، اور، ینیسی، سورغوت نهرلرینک مصبلری اطرافنده (یورت) تعبیر ایتدکلری بر نوع خیمه (سالاش) لرده کجنورلرکه اوزلری الان هم مجوسیدرلر. باشقردلر ایسه جمله زنک معلومی اولدیغی کبی، سیبیریاده دگل، بلکه قاما، آق ایدل، اورال، ژولغا نهرلری آراسنده اولرهق، پیرم، اورینبورغ، اوف، سامار ولایتلرنده اقامت ایتدکلری کبی، کندیلری هم مجوسی دگل، جمله سی دین اسلام ایله متدیندرلر. آقمنلا افندییه بو کیفیت معلوم ایسه شعرلرینی قزاق دیلنچه یازمایه التزام ایتدکندن بو کلمه نی هم تغییر لزوم کورمیوب، قزاقلر استعمال ایتدیکی عبی یازوب کیتمش اولسه کیرهک.

